

แผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย

สินค้า “กาแฟ”

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2570

คำนำ

จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของสภาพพื้นที่ ทำให้สามารถทำการเกษตรได้หลากหลาย ทั้งพืชไร่ และพืชสวน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชแบบผสมผสาน แต่ประสบปัญหาหาค่าพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด เกษตรกรจึงมีการปลูกพืชชนิดใหม่ทดแทนพืชเดิม เพื่อหาตลาดใหม่ และลดปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาดในพื้นที่ พืชชนิดหนึ่งที่เกษตรกรให้ความสนใจ และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งศักยภาพของพื้นที่จังหวัดเลยมีความเหมาะสมในการเพาะปลูก ได้แก่ การปลูกกาแฟ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการปรับเปลี่ยนพืชบางส่วนมาปลูก “กาแฟ” ในช่วงปี 2560 โดยปลูกสายพันธุ์โรบัสตาและสายพันธุ์อาราบิก้า เพื่อทดแทนพืชเดิมที่ประสบปัญหาหาค่าสินค้าราคาตกต่ำ และปัญหาสินค้าล้นตลาด หลังจากทดลองปลูกกาแฟ ทั้ง 2 สายพันธุ์ สามารถเจริญเติบโตในพื้นที่ได้ดี สามารถให้ผลผลิตดี มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่ มีตลาดรองรับ และมีบริษัทรับซื้อ 2 บริษัทได้แก่ บริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด และ บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะเซลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ทำให้จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีเกษตรกร ผู้ปลูกกาแฟทั้งจังหวัด มีจำนวนพื้นที่ปลูก 3,266 ไร่ ได้รับมาตรฐานการผลิต (GAP) จำนวน 100 ราย พื้นที่ 880.25 ไร่ สำหรับช่วงเก็บผลผลิตกาแฟ จะเก็บในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม ของทุกปี ช่วงผลผลิตออกมากจะเป็นช่วงเดือนธันวาคม ปริมาณผลผลิตรวมทั้งจังหวัด 170 ตัน (สารกาแฟ) โดยปริมาณการใช้สารกาแฟประกอบด้วย 1) พอค้าท้องถิ่น การบริโภค และการแปรรูปภายในจังหวัด 27 ตัน 2) บริษัทเนสท์เล่ (ไทย) จำกัด จำนวน 100 ตัน และ บริษัทอายิโนะโมะโต๊ะเซลล์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 43 ตัน

จังหวัดเลย โดย คณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด และคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตร และสหกรณ์ของจังหวัด (อ.พ.ก.) ได้พิจารณากำหนดให้ กาแฟ เป็นสินค้าที่มีความสำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย โดยให้มีการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนา และบูรณาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสินค้ากาแฟ เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนากาแฟ และประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้อัตลักษณ์กาแฟจังหวัดเลย ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกาแฟในพื้นที่ และการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมของจังหวัดเลย ให้เกิดความยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
1. สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลกและไทย ปี 2566	1 - 5
2. แนวโน้ม สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลกและไทย ปี 2567	5 - 13
3. ทิศทางนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	14 - 20
4. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย	20 - 28
5. ข้อมูลเพื่อการพัฒนา	28 - 31
6. ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย	31 - 35
7. สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟจังหวัดเลย	35 - 36
8. การปลูกกาแฟพันธุ์ โรสบัสตา/อาราบิกา	36 - 52
9. วิเคราะห์สถานการณ์กาแฟจังหวัดเลย	52 - 53
เป้าหมายการพัฒนา “กาแฟไทยเลยคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”	54 - 56
ภาคผนวก	57 - 65
สรุปตารางแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย	
สินค้า “กาแฟ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570	

แผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย สินค้า “กาแฟ”

ประจำปีงบประมาณ 2568 – 2570

บทนำ

กาแฟ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของไทยที่ทำรายได้ให้เกษตรกรปีละประมาณ 5,500 ล้านบาท โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2554 - 2558) ตลาดกาแฟมีอัตราการขยายตัวต่ำมาก ทำให้ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโรงงานแปรรูปกาแฟในประเทศเพิ่มขึ้นจาก 61,480 ตัน ในปี 2554 เป็น 80,000 ตัน ในปี 2558 ในขณะเดียวกันผลผลิตกาแฟในประเทศกลับลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากราคากาแฟตกต่ำเป็นเวลานาน ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นแทน เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล เนื้อที่ที่ให้ผลผลิต จึงลดลงจาก 322,896 ไร่ ในปี 2554 เหลือเพียง 251,433 ไร่ ในปี 2558 ส่งผลให้ผลผลิตลดลงจาก 42,394 ตัน ในปี 2554 เหลือผลผลิตเพียง 26,089 ตัน ในปี 2558 พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นกาแฟพันธุ์โรสบัสตา มีแหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ในภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และกระบี่ ซึ่งในปี 2558 มีสัดส่วนร้อยละ 66 ส่วนกาแฟพันธุ์อาราบิก้า มีสัดส่วนร้อยละ 34 โดยมีแหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และตาก

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ประเทศไทยจะต้องเปิดตลาดให้นำเข้ากาแฟเสรี โดยลดภาษีนำเข้าเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปเหลือร้อยละ 5 และร้อยละ 0 ตามลำดับ ซึ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้ไทยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศในอาเซียน ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ลาว และอินโดนีเซีย ซึ่งประเทศเหล่านี้สามารถผลิตกาแฟที่ให้ผลผลิตสูงกว่าไทย และ ต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า อีกทั้งปัจจุบันสวนกาแฟของไทยร้อยละ 70 ของกาแฟโรสบัสตาเป็นสวนผสม ซึ่งเกษตรกรขาดการบำรุงรักษา ส่งผลให้ผลผลิตต่ำเฉลี่ยไร่ละ 91 กิโลกรัม ในขณะที่สวนที่ปลูกเป็นสวนเดี่ยว ประมาณร้อยละ 30 ของกาแฟโรสบัสตาทั้งหมด ให้ผลผลิตถึง 250 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งมีเนื้อที่ปลูกน้อยกว่า สวนผสมมาก ผลผลิตเฉลี่ยของประเทศจึงอยู่ในระดับต่ำ

1. สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลกและไทย

1.1 สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลก ปี 2566

1.1.1 การผลิต

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตกาแฟโลกลดลงเล็กน้อยจาก 10.56 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 10.20 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.91 ต่อปี เนื่องจากประเทศผู้ผลิตได้รับผลกระทบจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง ทั้งปรากฏการณ์น้ำค้างแข็ง มีฝนตกหนักทำให้ผลผลิตต่อไร่ลดลง อีกทั้งการเกิดโรคราสนิม ราคาบูยที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ย และขาดแคลนแรงงานในช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้ผลผลิตในภาพรวมลดลง สำหรับประเทศที่ผลิตกาแฟมากที่สุด ได้แก่ บราซิล รองลงมาคือ เวียดนาม และโคลัมเบีย

(1) บราซิล เป็นผู้ผลิตกาแฟอันดับ 1 ของโลก และเป็นผู้ผลิตกาแฟพันธุ์อาราบิก้ารายใหญ่ อันดับ 1 ของโลก หรือมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 36.86 ของผลผลิตโลก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตกาแฟของ บราซิล ลดลงจาก 3.99 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 3.76 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 1.57 ต่อปี โดยแยกเป็นกาแฟพันธุ์

อาราปิกามีผลผลิตลดลงจาก 2.98 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 2.39 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 5.69 และกาแฟพันธุ์โรสβάตาเพิ่มขึ้นจาก 1.01 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 1.37 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.98 ต่อปี โดยการลดลงของผลผลิตกาแฟพันธุ์อาราปิกาจำนวนมาก ของบราซิล ทำให้ภาพรวมผลผลิตกาแฟของบราซิลลดลง

(2) เวียดนาม เป็นผู้ผลิตกาแฟอันดับ 2 ของโลก รองจากบราซิล หรือมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 17.55 ของผลผลิตโลก และเป็นผู้ผลิตกาแฟพันธุ์โรสβάตารายใหญ่อันดับ 1 ของโลก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตกาแฟของเวียดนามลดลงจาก 1.82 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.79 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลง ร้อยละ 0.28 ต่อปี โดยกาแฟพันธุ์โรสβάตา มีผลผลิตลดลงจาก 1.76 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.72 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.35 ต่อปี

(3) โคลัมเบีย เป็นผู้ผลิตกาแฟอันดับ 3 ของโลก หรือผลผลิตเป็นร้อยละ 6.67 ของผลผลิตโลก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตกาแฟพันธุ์อาราปิกาของโคลัมเบียลดลงจาก 0.83 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 0.68 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 5.62 ต่อปี

1.1.2 การตลาด

(1) ความต้องการใช้

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโลก เพิ่มขึ้นจาก 9.99 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 10.10 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.56 ต่อปี โดยประเทศที่มีความต้องการ ใช้เมล็ดกาแฟมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป มีความต้องการลดลงจาก 2.53 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 2.46 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.20 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ลดลงจาก 1.63 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.58 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.37 ต่อปี และบราซิลลดลงจาก 1.39 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.35 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.87 ต่อปี ซึ่งสาเหตุหนึ่งมาจากการระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ธุรกิจกาแฟหยุดกิจการชั่วคราว ส่งผลให้ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟลดลง อย่างไรก็ตาม แม้ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของประเทศผู้ใช้หลักข้างต้น จะมีความต้องการที่ลดลง แต่ประเทศอื่น ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ แคนาดา จีน เป็นต้น มีความต้องการใช้เมล็ดกาแฟที่เพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ภาพรวมความต้องการใช้มีทิศทางที่เพิ่มขึ้น

(2) การส่งออก

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การส่งออกเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูป ลดลงจาก 8.57 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 8.40 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.07 ต่อปี โดยประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ บราซิล ส่งออก ลดลงจาก 2.49 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 2.20 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 2.61 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ เวียดนาม ส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 1.70 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 1.73 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.95 ต่อปี และโคลัมเบียส่งออกลดลงจาก 0.82 ล้านตันในปี 2561/62 เหลือ 0.71 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 3.35 แม้ว่าการส่งออกเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูป ในภาพรวม จะลดลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงมีประเทศที่มีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ สหภาพยุโรป ยูกันดา และเวียดนาม

(2.1) เมล็ดกาแฟ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การส่งออกเมล็ดกาแฟลดลงจาก 7.28 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 6.99 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.58 ต่อปี โดยประเทศบราซิล มีการส่งออก มากที่สุด จาก 2.24 ล้านตัน ในปี 2561/62 ลดลงเหลือ 1.98 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 2.62 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ เวียดนามส่งออก 1.54 ล้านตัน ในปี 2561/62 เพิ่มขึ้นเป็น 1.56 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.92 ต่อปี และโคลัมเบียส่งออก 0.74 ล้านตัน ในปี 2561/62 ลดลงเหลือ 0.65 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลง ร้อยละ 3.27 ต่อปี

(2.2) กาแฟสำเร็จรูป ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การส่งออกกาแฟสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นจาก 1.03 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 1.07 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.52 ต่อปี โดยประเทศบราซิลส่งออกมากที่สุด จากปริมาณ 0.24 ล้านตัน ในปี 2561/62 ลดลงเหลือ 0.22 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 1.73 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ มาเลเซียส่งออก 0.19 ล้านตัน ในปี 2561/62 ลดลงเหลือ 0.17 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลง ร้อยละ 2.20 และเวียดนามส่งออก 0.13 ล้านตัน ในปี 2561/62 เพิ่มขึ้นเป็น 0.14 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.49 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ภาพรวมการส่งออกกาแฟสำเร็จรูปที่เพิ่มขึ้น มาจากการส่งออก ที่เพิ่มสูงขึ้น ของประเทศสหภาพยุโรป เอกวาดอร์ จีน อินเดีย

(3) การนำเข้า

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การนำเข้าเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นจาก 8.31 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 8.44 ล้านตัน ในปี 2564/65 และลดลงเหลือ 8.21 ล้านตัน ในปี 2565/66 ซึ่งภาพรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.46 ต่อปี โดยประเทศผู้นำเข้ากาแฟที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป มีการนำเข้าลดลงจาก 2.75 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 2.67 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.11 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ลดลงจาก 1.68 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.54 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.97 ต่อปี และฟิลิปปินส์นำเข้าเพิ่มขึ้นจาก 0.37 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 0.40 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.97 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ภาพรวมการนำเข้ากาแฟสำเร็จรูปที่เพิ่มขึ้น มาจากการนำเข้าที่เพิ่มสูงขึ้น ของประเทศจีน สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา

(3.1) เมล็ดกาแฟ

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การนำเข้าเมล็ดกาแฟเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 7.09 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 7.10 ล้านตัน ในปี 2564/65 และลดลงเหลือ 6.86 ล้านตัน ในปี 2565/66 ทำให้ภาพรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.01 ต่อปี โดยกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปมีการนำเข้ามากที่สุด ลดลงจาก 2.75 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 2.67 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 0.11 ต่อปี รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา นำเข้าลดลงจาก 1.63 ล้านตัน ในปี 2561/62 เหลือ 1.44 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 1.92 ต่อปี ซึ่งเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ และความต้องการใช้ของแต่ละประเทศ

(3.2) กาแฟสำเร็จรูป

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การนำเข้ากาแฟสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นจาก 0.97 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 1.07 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.79 ต่อปี โดยประเทศฟิลิปปินส์นำเข้า มากที่สุด เพิ่มขึ้นจาก 0.33 ล้านตัน ในปี 2561/62 เป็น 0.35 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.46 ต่อปี รองลงมา ได้แก่ แคนาดา นำเข้า 0.08 ล้านตัน ในปี 2561/62 เพิ่มขึ้นเป็น 0.12 ล้านตัน ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.65 ต่อปี

(4) ราคาเมล็ดกาแฟดิบในตลาดโลก

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ราคาเมล็ดกาแฟโรสβάตตลาดนิวยอร์ก เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 53.58 บาท ในปี 2561/62 เป็นกิโลกรัมละ 85.99 บาท ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 ต่อปี และ ราคาเมล็ดกาแฟอาราบิกาสตลาดนิวยอร์ก เพิ่มขึ้นจากราคากิโลกรัมละ 90.52 บาท ในปี 2561/62 เป็นกิโลกรัมละ 163.65 บาท ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.39 ต่อปี สำหรับราคาเมล็ดกาแฟโรสβάตตลาดลอนดอนเพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 49.57 บาท ในปี 2561/62 เป็นกิโลกรัมละ 79.05 บาท ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.64 ต่อปี เนื่องจากความต้องการใช้เมล็ดกาแฟที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของไทย ปี 2566

1.2.1 การผลิต

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เนื้อที่ให้ผล 247,133 ไร่ ผลผลิต 26,414 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 107 กิโลกรัม ในปี 2561/62 ลดลงเหลือ เนื้อที่ให้ผล 204,211 ไร่ ผลผลิต 16,575 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 81 กิโลกรัม ในปี 2565/66 หรือลดลงร้อยละ 4.72 ร้อยละ 10.57 และร้อยละ 6.20 ตามลำดับ เนื่องจากในแหล่งผลิตกาแฟที่สำคัญในภาคใต้ ซึ่งเกษตรกรมีการปลูกทุเรียน และปาล์มน้ำมันร่วมกับกาแฟ เมื่อกาแฟเริ่มโตและให้ผลผลิตจึงโค่นกาแฟทิ้ง เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลรักษาทุเรียนและปาล์มน้ำมัน ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า

1.2.2 การตลาด

(1) ความต้องการใช้

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโรงงานแปรรูปเพิ่มขึ้น จาก 80,691 ตัน ในปี 2562 เป็น 96,478 ตัน ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.70 ต่อปี เนื่องจากกระแสความนิยมดื่มกาแฟคั่วบด และกาแฟสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น

(2) การส่งออก

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การส่งออกเมล็ดกาแฟของไทยมีปริมาณ 602 ตันในปี 2562 เพิ่มขึ้น เป็น 657 ตัน ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.27 ต่อปี และมูลค่า 124 ล้านบาท ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 125 ล้านบาท ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.25 ต่อปี สำหรับการส่งออกกาแฟสำเร็จรูปมีปริมาณส่งออก 7,441 ตัน ในปี 2562 ลดลงเหลือ 6,171 ตัน ในปี 2566 ลดลงร้อยละ 7.78 ต่อปี และมูลค่า 574 ล้านบาท ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 662 ล้านบาท ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.87 ต่อปี เนื่องจากในช่วงการระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ระบบโลจิสติกส์มีปัญหา รวมถึงความต้องการที่ลดลง

(3) การนำเข้า

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การนำเข้าเมล็ดกาแฟมีปริมาณ 49,365 ตัน และมูลค่า 3,346 ล้านบาท ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 66,555 ตัน และ 6,568 ล้านบาท ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.13 และ 19.69 ต่อปี ตามลำดับ เนื่องจากผลผลิตในประเทศ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูป สำหรับกาแฟสำเร็จรูป มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจาก ปริมาณ 18,753 ตัน และมูลค่า 1,837 ล้านบาท ในปี 2562 เป็น 25,086 ตัน และมูลค่า 3,312 ล้านบาท ในปี 2566 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.35 และ 15.05 ต่อปี ตามลำดับ เนื่องจากความต้องการบริโภคในประเทศเพิ่มขึ้น

(4) ราคา

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ราคาเมล็ดกาแฟโรสβάต เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 67.47 บาท ในปี 2561/62 เป็นกิโลกรัมละ 71.74 บาท ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.29 ต่อปี สำหรับราคาเมล็ดกาแฟอาราบิกาสเกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 106.14 บาท ในปี 2561/62 เป็นกิโลกรัมละ 197.66 บาท ในปี 2565/66 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.19 ต่อปี ซึ่งเป็นไปตามทิศทางของตลาดโลก

2. แนวโน้มสถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลกและไทย ปี 2567

2.1 แนวโน้มสถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของโลก ปี 2567

จากข้อมูลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture :USDA) ณ เดือนมิถุนายน 2566 ได้ประมาณการการผลิตและการตลาดกาแฟ ปี 2566/67 ดังนี้

2.1.1 การผลิต ผลผลิตกาแฟโลกปี 2566/67 คาดว่ามีปริมาณ 10.46 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 10.20 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.55 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย และหากไม่ได้รับผลกระทบจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงของประเทศผู้ผลิตหลัก โดยประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ คือ บราซิล ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 3.98 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.85 ของปีที่ผ่านมา ส่วนประเทศเวียดนาม ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 1.88 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.03 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมา

สำหรับผลผลิตกาแฟพันธุ์อาราบิกาของโลกปี 2566/67 คาดว่าจะอยู่ที่ 5.78 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 5.41 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.84 ส่วนผลผลิตกาแฟพันธุ์โรบัสตาของโลกปี 2566/67 คาดว่าจะอยู่ที่ 4.68 ล้านตัน ลดลงจาก 4.79 ล้านตันที่ผ่านมา ลดลงร้อยละ 2.30 เนื่องจากผู้ผลิตกาแฟโรบัสตาของโลก ได้แก่ บราซิล อินโดนีเซีย มีผลผลิตลดลง

2.2.2 การตลาด

(1) ความต้องการใช้

ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโลก ปี 2566/67 คาดว่าจะอยู่ที่ 10.21 ล้านตัน เพิ่มขึ้น จาก 10.10 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.09 เนื่องจากมีความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้น ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

(2) การส่งออก

การส่งออกเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปของโลกปี 2566/67 คาดว่าจะมีปริมาณ 8.77 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 8.40 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.40 จากความต้องการที่เพิ่มขึ้น และผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากแหล่งผลิตหลัก เช่น บราซิล เวียดนาม เป็นต้น

(3) การนำเข้า

การนำเข้าเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปของโลกปี 2566/67 คาดว่าจะมีปริมาณ 8.53 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 8.21 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.90 โดยประเทศที่นำเข้ามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป คาดว่าจะนำเข้า 2.85 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 2.67 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมา หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.74 และสหรัฐอเมริกา คาดว่าจะนำเข้า 1.70 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 1.54 ล้านตัน ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.39

(4) ราคา

ราคาเมล็ดกาแฟตลาดโลก คาดว่าจะใกล้เคียงจากปีที่ผ่านมา แม้ว่าผลผลิตโลกจะมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่ความต้องการยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวโน้มสถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟของไทย

2.2.1 การผลิต

สำหรับปี 2566/67 คาดว่าจะมีเนื้อที่ให้ผลประมาณ 189,644 ไร่ ลดลงจาก 204,211 ไร่ ของปีที่ผ่านมา หรือลดลงร้อยละ 7.13 เนื่องจากแหล่งผลิตที่สำคัญทางภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร และระนอง เกษตรกร

โคนต้นกาแฟพันธุ์โรสบัสตาอายุมากที่ปลูกแซมในสวนทุเรียน เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลรักษาต้นทุเรียน สำหรับผลผลิตประมาณ 14,713 ตัน ลดลงจาก 16,575 ตัน ของปีที่ผ่านมา หรือลดลงร้อยละ 11.23 และผลผลิตต่อไร่ประมาณ 78 กิโลกรัม ลดลงจาก 81 กิโลกรัมของปีที่ผ่านมา หรือลดลงร้อยละ 3.70 ตามลำดับ เนื่องจากแหล่งผลิต ทางภาคใต้ ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนมีนาคม 2566 มีภาวะแล้งยาวนาน สภาพอากาศที่ร้อนจัด ทำให้ติดผลน้อย และผลที่ติดแล้ว หักคาต้น ส่งผลให้ภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศลดลง

2.2.2 การตลาด

(1) ความต้องการใช้

ในปี 2567 คาดว่ามีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย เนื่องจากความต้องการ ของโรงงานแปรรูปเพิ่มขึ้น ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออก

(2) การส่งออก

คาดว่าจะการส่งออกเมล็ดกาแฟเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าผลผลิตภายในประเทศ จะลดลง แต่ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโรงงานแปรรูปเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้การส่งออกเมล็ดกาแฟใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา อีกทั้งมีการนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบมาแปรรูปเป็นเมล็ดกาแฟคั่ว เพื่อส่งออกมากขึ้น

(3) การนำเข้า

คาดว่าจะมีการนำเข้าเมล็ดกาแฟเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากความต้องการบริโภคภายในประเทศ และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก

(4) ราคา

ในปี 2567 คาดว่าราคาเมล็ดกาแฟโรสบัสตาที่เกษตรกรขาย และและราคาเมล็ดกาแฟ อาราบิกา ที่เกษตรกรขายได้จะเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากราคาเป็นไปตามทิศทางของตลาดโลก

2.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและการส่งออก

2.3.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต

(1) ราคาพืชเศรษฐกิจอื่นๆ มีราคาที่สูง จูงใจเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น ได้แก่ ไม้ยืนต้น ไม้ผล เช่น ทุเรียนร่วมในสวนกาแฟ และเมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิต เกษตรกรจึงโคนต้น กาแฟที่ไม่สมบูรณ์และอายุมากออก เพื่อให้สะดวกในการดูแลรักษาต้นทุเรียนที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า ทำให้ผลผลิตมีแนวโน้มลดลง

(2) สภาพอากาศแปรปรวน ฝนตกหนักในช่วงกาแฟติดดอก ทำให้ดอกกาแฟร่วง และสภาพอากาศแล้งยาวนาน ต้นกาแฟได้รับน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ติดผลน้อย

2.3.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออก

ผลผลิตในประเทศมีแนวโน้มลดลงจากช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ทำให้การส่งออกเมล็ดกาแฟดิบ มีทิศทางที่ลดลง อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมการส่งออกเมล็ดกาแฟมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการส่งออกเมล็ดกาแฟคั่ว ที่เพิ่มสูงขึ้นจากการนำเข้าเมล็ดกาแฟดิบเพื่อแปรรูปเป็นเมล็ดกาแฟคั่วเพื่อส่งออก

ตารางที่ 1 ผลผลิตกาแฟของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
บราซิล	3.99	3.63	4.19	3.49	3.76	-1..57	3.98
เวียดนาม	1.82	1.88	1.74	1.89	1.79	-0.28	1.88

โคลัมเบีย	0.83	0.85	0.80	0.71	0.68	-5.62	0.70
อินโดนีเซีย	0.64	0.64	0.64	0.63	0.71	1.94	0.58
เอธิโอเปีย	0.44	0.45	0.46	0.49	0.50	3.47	0.50
ยูกันดา	0.28	0.33	0.40	0.36	0.39	7.79	0.41
อินเดีย	0.32	0.30	0.33	0.36	0.38	5.40	0.35
ฮอนดูรัส	0.43	0.31	0.39	0.29	0.32	-6.36	0.33
ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
เปรู	0.26	0.24	0.20	0.25	0.22	-2.89	0.25
เม็กซิโก	0.21	0.22	0.21	0.23	0.25	4.01	0.25
อื่นๆ	1.34	1.29	1.24	1.22	1.2	-2.73	1.23
รวม	10.56	10.14	10.60	9.92	10.20	-0.91	10.46

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 2 ผลผลิตกาแฟพันธุ์อาราบิก้าของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
บราซิล	2.98	2.52	2.98	2.18	2.39	-5.69	2.68
โคลัมเบีย	0.83	0.85	0.80	0.71	0.68	-5.62	0.70
เอธิโอเปีย	0.44	0.45	0.46	0.49	0.50	3.47	0.50
ฮอนดูรัส	0.43	0.31	0.39	0.29	0.32	-6.36	0.33
เปรู	0.26	0.24	0.20	0.25	0.22	-2.89	0.25
เม็กซิโก	0.19	0.19	0.18	0.20	0.21	2.55	0.21
กัวเตมาลา	0.21	0.21	0.23	0.20	0.20	-1.45	0.20
นิการากา	0.17	0.16	0.15	0.17	0.15	-1.88	0.15
จีน	0.12	0.12	0.11	0.10	0.10	-5.32	0.11
คอสตาริกา	0.08	0.09	0.09	0.07	0.09	-0.16	0.09
อื่นๆ	0.59	0.56	0.54	0.55	0.55	-1.57	0.56
รวม	6.30	5.70	6.13	5.21	5.41	-3.87	5.78

ตารางที่ 3 ผลผลิตกาแฟโรสβάस्ताของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
เวียดนาม	1.76	1.81	1.68	1.83	1.72	-0.35	1.81
บราซิล	1.01	1.11	1.21	1.30	1.37	7.98	1.30
อินโดนีเซีย	0.56	0.57	0.96	0.56	0.63	2.20	0.50
ยูกันดา	0.22	0.27	0.35	0.30	0.33	9.60	0.35
อินเดีย	0.22	0.21	0.24	0.29	0.30	9.89	0.27
มาเลเซีย	0.13	0.11	0.12	0.12	0.12	-0.73	0.09
โกตดิวัวร์	0.12	0.11	0.05	0.07	0.07	-14.19	0.08
เม็กซิโก	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.00	0.03
แทนซาเนีย	0.04	0.04	0.04	0.03	0.03	-8.27	0.04
ฟิลิปปินส์	0.02	0.03	0.02	0.03	0.03	8.45	0.03
อื่นๆ	0.15	0.16	0.17	0.15	0.16	0.65	0.18
รวม	4.26	4.45	4.47	4.71	4.79	2.96	4.68

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 4 ความต้องการใช้กาแฟของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
สหภาพยุโรป	2.53	2.42	2.48	2.51	2.46	-0.20	2.52
สหรัฐอเมริกา	1.63	1.56	1.56	1.60	1.58	-0.37	1.64
บราซิล	1.39	1.38	1.34	1.34	1.35	-0.87	1.35
ญี่ปุ่น	0.47	0.46	0.44	0.43	0.43	-2.42	0.43
ฟิลิปปินส์	0.37	0.29	0.30	0.32	0.33	-4.61	0.42
แคนาดา	0.29	0.29	0.30	0.32	0.33	3.63	0.34
จีน	0.18	0.22	0.25	0.29	0.29	13.09	0.29
อินโดนีเซีย	0.26	0.29	0.27	0.29	0.29	2.21	0.29
สหราชอาณาจักร	0.23	0.23	0.18	0.24	.26	2.92	0.26
รัสเซีย	0.30	0.28	0.29	0.24	0.26	4.31	0.26
อื่นๆ	2.34	0.26	2.27	0.41	2.42	1.32	2.41
รวม	9.99	9.76	9.74	10.10	10.10	0.56	10.21

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 5 ปริมาณการส่งออกเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
บราซิล	2.49	2.42	2.74	2.38	2.20	-2.61	2.72
เวียดนาม	1.70	1.64	1.52	1.74	1.73	0.95	1.65
โคลิเบีย	0.82	0.78	0.77	0.74	0.71	-3.35	0.73
ยูกันดา	0.27	0.32	0.39	0.35	0.38	8.04	0.39
อินเดีย	0.35	0.31	0.35	0.43	0.37	4.48	0.38
อินโดนีเซีย	0.37	0.43	0.47	0.45	0.53	7.94	0.37
ฮอนดูรัส	0.41	0.29	0.36	0.28	0.30	-6.39	0.31
เอธิโอเปีย	0.25	0.25	0.28	0.29	0.29	4.55	0.29
สหภาพยุโรป	0.18	0.21	0.23	.27	0.29	12.81	0.28
เปรู	0.26	0.22	0.20	0.24	0.21	-3.34	0.24
อื่นๆ	1.47	1.44	1.35	1.42	1.39	-1.25	1.41
รวม	8.57	8.31	8.66	8.59	8.40	-0.07	8.77

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 6 ปริมาณการส่งออกเมล็ดกาแฟของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
บราซิล	2.24	2.17	2.50	2.13	1.98	-2.62	2.46
เวียดนาม	1.54	1.47	1.35	1.57	1.56	0.92	1.47
โคลัมเบีย	0.74	0.71	0.69	0.56	0.65	-3.27	0.65
โคลัมเบีย	0.74	0.71	0.69	0.56	0.65	-3.27	0.65
ยูกันดา	0.27	0.2	0.39	0.35	0.38	8.04	0.39
ฮอนดูรัส	0.41	0.29	0.36	0.28	0.30	-6.39	0.31
อินโดนีเซีย	0.29	0.37	0.39	0.38	0.46	9.96	0.31
เอธิโอเปีย	0.25	0.25	0.28	0.29	0.29	4.55	0.29
อินเดีย	0.24	0.20	0.23	0.30	0.25	4.99	0.26
เปรู	0.26	0.22	0.20	0.24	0.21	-3.34	0.24
กัวเตมาลา	0.22	0.19	0.22	0.20	0.19	-2.39	0.19
อื่นๆ	0.82	0.79	0.66	0.74	0.72	-3.20	0.76
รวม	7.28	6.98	7.27	7.14	6.99	0.58	7.33

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 7 ปริมาณการส่งออกกาแฟสำเร็จรูปของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
บราซิล	0.24	0.14	0.4	0.24	0.22	-1.73	0.26
มาเลเซีย	0.19	0.18	0.17	0.18	0.17	-2.20	0.14
เวียดนาม	0.13	0.14	0.14	0.14	0.14	1.49	0.15
อินเดีย	0.11	0.11	0.12	0.14	0.12	4.24	0.12
สหภาพยุโรป	0.07	0.07	0.09	0.11	0.12	16.53	0.13
อินโดนีเซีย	0.07	0.06	0.08	0.08	0.06	-3.04	0.06
โคลัมเบีย	0.05	0.06	0.06	0.07	0.05	1.55	0.06
เม็กซิโก	0.06	0.06	0.05	0.04	0.05	-7.41	0.05
เอกวาดอร์	0.02	0.02	0.03	0.02	0.03	8.45	0.02
จีน	0.02	0.01	0.02	0.02	0.02	7.13	0.02
อื่นๆ	0.07	0.08	0.06	0.09	0.09	6.40	0.10
รวม	1.03	1.03	1.06	1.11	1.07	1.52	1.11

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 8 ปริมาณการนำเข้าเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
สหภาพยุโรป	2.75	2.67	2.63	2.80	2.67	-0.11	2.85
สหรัฐอเมริกา	1.68	1.50	1.53	1.62	1.54	-0.97	1.70
ฟิลิปปินส์	0.37	0.34	0.37	0.39	0.40	2.97	0.38
ญี่ปุ่น	0.50	0.44	0.43	0.44	0.39	-4.85	0.41
แคนาดา	0.29	0.29	0.30	0.32	0.33	3.63	0.34
สหราชอาณาจักร	0.23	0.23	0.18	0.24	0.26	2.92	0.26
ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
รัสเซีย	0.30	0.28	0.25	0.24	0.26	-4.31	0.26
จีน	0.16	0.18	0.23	0.25	0.23	11.12	0.24
สวิตเซอร์แลนด์	0.17	0.18	0.21	0.20	0.20	4.40	0.21
เกาหลีใต้	0.17	0.18	0.18	0.20	0.19	3.33	0.19
อื่นๆ	1.69	1.58	1.62	1.74	0.74	1.56	1.69
รวม	8.31	7.87	7.93	8.44	8.21	0.46	8.53

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 9 ปริมาณการนำเข้าเมล็ดกาแฟของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
สหภาพยุโรป	2.75	2.67	2.63	2.80	2.67	-0.11	2.85
สหรัฐอเมริกา	1.63	1.43	1.46	1.51	1.44	-1.92	1.59
ญี่ปุ่น	0.44	0.39	0.39	0.41	0.36	-3.45	0.37
รัสเซีย	0.18	0.19	0.20	0.20	0.21	3.66	0.21
สวิตเซอร์แลนด์	0.17	0.18	0.21	0.20	0.20	4.40	0.21
แคนาดา	0.19	0.17	0.17	0.18	0.18	-0.51	0.19
เกาหลีใต้	0.15	0.16	0.16	0.18	0.17	3.75	0.17
สหราชอาณาจักร	0.19	0.16	0.14	0.16	0.15	-4.62	0.16
โคลัมเบีย	0.06	0.05	0.10	0.12	0.14	29.31	0.14
แอลจีเรีย	0.14	0.12	0.13	0.12	0.12	-3.04	0.11
อื่นๆ	1.19	1.12	1.14	0.22	0.22	1.36	1.19
รวม	7.09	6.64	6.73	7.10	6.86	0.01	7.19

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 10 ปริมาณการนำเข้าเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูปของโลก ปี 2561/62 - 2566/67

ประเทศ	2661/62	2562/63	2563/64	2564/65	2565/66	อัตราเพิ่ม/ลด (ร้อยละ)	2566/67
ฟิลิปปินส์	0.33	0.30	0.33	0.34	0.35	2.46	0.33
แคนาดา	0.08	0.09	0.10	0.11	0.12	10.65	0.13
จีน	0.09	0.11	0.11	0.13	0.11	5.85	0.11
สหรัฐอเมริกา	0.03	0.05	0.04	0.07	0.06	18.80	0.07
อินโดนีเซีย	0.06	0.05	0.05	0.04	0.06	-2.21	0.06
สหราชอาณาจักร	0.03	0.03	0.01	0.04	0.06	87.37	0.06
ญี่ปุ่น	0.05	0.04	0.03	.03	0.03	-12.27	0.03
ยูเครน	0.02	0.02	0.02	0.03	0.03	12.93	0.02
อาร์เจนตินา	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.00	0.02
รัสเซีย	0.08	0.06	0.02	0.02	0.02	-32.10	0.02
รวม	0.97	0.98	0.92	1.06	1.07	2.79	1.07

ที่มา : United States Department of Agriculture, June 2023

ตารางที่ 11 ปริมาณการนำเข้าเมล็ดกาแฟของไทย ปี 2561/62 - 2566/67

ปี	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2561/62	247,133	26,414	107
2562/63	224,624	22,481	100
2563/64	228,705	21,775	95
2564/65	202,812	18,689	92
2565/66	204,211	16,575	81
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-4.72	-10.57	-6.20
2566/67*	189,644	14,713	78

หมายเหตุ: ประมาณการ ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 12 ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโรงงานแปรรูปในประเทศ ปี 2562, - 2567

ปี	ความต้องการใช้เมล็ดกาแฟของโรงงาน (ตัน)
2562	80,691
2563	95,469
2564	94,403
2565	96,027
2566*	96,478
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	3.70
2567*	96,604

หมายเหตุ: *ประมาณการ ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 13 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเมล็ดกาแฟและกาแฟสำเร็จรูป ปี 2562 - 2567

ปริมาณ ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ปี	เมล็ดกาแฟ		กาแฟสำเร็จรูป	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2562	602	124	7,441	574
2563	467	93	9,301	782
2564	606	116	7,450	733
2565	656	126	6,015	641
2566*	657	125	6,171	662
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	5.27	3.25	-7.78	0.87
2567*	667	128	6,443	673

หมายเหตุ : *เมล็ดกาแฟ คือ เมล็ดกาแฟดิบและเมล็ดกาแฟคั่ว : แปลงหน่วยเป็นสารกาแฟ ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเมล็ดกาแฟสำเร็จรูป ปี 2562 – 2567

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ปี	เมล็ดกาแฟ		กาแฟสำเร็จรูป	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2562	49,365	3,346	18,753	1,837
2563	64,467	4,030	23,647	2,583
2564	60,650	4,170	24,674	2,744
2565	64,322	6,308	24,467	3,230
2566*	66,555	6,568	25,086	3,312
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	6.13	19.69	6.35	15.05
2567*	67,988	6,825	26,077	3,461

หมายเหตุ : *เมล็ดกาแฟ คือ เมล็ดกาแฟดิบและเมล็ดกาแฟคั่ว : แปลงหน่วยเป็นสารกาแฟ ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 15 ราคาเมล็ดกาแฟดิบ ปี 2561/62 – 2566/67

ปริมาณ : ตัน, มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ราคากาแฟ โรบัสตา ที่เกษตรกรขายได้	ราคากาแฟ อะราบิกา ที่เกษตรกรขายได้	ราคากาแฟ โรบัสตา (นิวยอร์ก)	ราคากาแฟ โรบัสตา (นิวยอร์ก)	ราคากาแฟ โรบัสตา (ลอนดอน)
2561/62	67.47	106.14	53.58	90.52	49.57
2562/63	66.98	114.97	47.61	102.44	40.68
2563/64	64.08	143.52	56.51	125.69	49.38
2564/65	74.30	148.66	81.16	200.53	74.54
2565/66	71.74	197.66	85.99	163.65	79.05
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	2.29	16.19	15.95	20.39	16.64
2566/67*	74.04	201.08	95.71	169.48	65.66

หมายเหตุ : *ประมาณการ ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3. ทิศทางนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 ต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

ประการที่ 2 ปรับปัจจุบัน เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต

ประการที่ 3 สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

การเกษตรสร้างมูลค่า ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีแนวทางการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาใกล้ชิดกับเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งใน ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ และการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่มียุทธศาสตร์และบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ทั้งในส่วนของการสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลกและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคตโดยมีเป้าหมายคือ 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูงทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

3.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ (3) ด้านการเกษตร มี 6 แผนย่อย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ (3) ด้านการเกษตร มี 2 เป้าหมาย คือ 1) ผลผลิตมวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น และ 2) ผลผลิตภาพของเกษตรเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 6 แผนย่อย โดยสรุป ดังนี้

แผนย่อยที่ 1 เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนและคุ้มครองสิทธิให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและผลิตภัณฑ์ และการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่น รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์หรือเรื่องราวแหล่งกำเนิด สร้างความแตกต่างและความโดดเด่น และสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นทั้งในระดับประเทศและเพื่อการส่งออก

แผนย่อยที่ 2 เกษตรปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองความปลอดภัยในระดับต่างๆ รวมถึง การตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย เพิ่มความสามารถในการเข้าถึงอาหารอย่างทั่วถึงและปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของเกษตรปลอดภัย และส่งเสริมด้านการขยาย ตลาดบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ระดับอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นและผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

แผนย่อยที่ 3 เกษตรชีวภาพ สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางการเกษตรเพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายชีวภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงพัฒนาเชื่อมโยงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และใช้ฐานการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมและส่งเสริม ให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตร มาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพ สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งในทุกตำบลเพิ่มขึ้น

แผนย่อยที่ 4 เกษตรแปรรูป สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนให้ความสำคัญกับตราสินค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูป

แผนย่อยที่ 5 เกษตรอัจฉริยะ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรแห่งอนาคต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพ เกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยถ่ายทอด และสนับสนุนเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น และผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ

แผนย่อยที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตรให้มีความสำคัญกับมาตรการสนับสนุน ที่จะช่วยให้ การสร้างมูลค่าในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการ ทรัพยากรทางการเกษตรและการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตาม เฝ้าระวังและเตือนภัย สินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาคูณภาพ มาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาด สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็ว และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลา ในการส่งสินค้า ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น มูลค่าผลผลิตสินค้า เกษตรต่อหน่วย สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตร และสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน (เฉลี่ยร้อยละ) สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

3.3 แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ประเด็น การสร้างเกษตรมูลค่าสูง เป้าหมายยกระดับรายได้ ภาคการเกษตร อาหารแปรรูปและผลิตภัณฑ์ชีวภาพ

กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การสร้างเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added) ภาคเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจ สำคัญของไทย โดยมีประชากรจำนวนมากถึง 27 ล้านคน อยู่ในภาคเกษตร อีกทั้งไทยยังมีความหลากหลาย ทางชีวภาพและเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารอันดับที่ 11 ของโลก อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรขาดการพัฒนาที่เหมาะสม มาเป็นเวลานาน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่มีผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ (Productivity and Efficiency) อยู่ในระดับต่ำซึ่งสะท้อนจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2562 ที่พบว่าการทำงานในภาคเกษตร 11 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนถึง ร้อยละ 30 ของการทำงานทั้งหมดแต่กลับมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เพียงร้อยละ 8 เท่านั้น เกษตรกรจึงมีรายได้น้อยและมีปัญหาหนี้สิน ทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต และเป็นภาระ ที่รัฐบาลต้องจัดสรร งบประมาณในการอุดหนุนอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลของธนาคารโลก

ที่ได้จัดทำข้อมูลเปรียบเทียบผลผลิตภาพการผลิต(Productivity) โดยวัดจากมูลค่าเพิ่มต่อแรงงาน ในช่วงปี 2553-2558 ที่ชี้ว่าการเติบโตของมูลค่าเพิ่มต่อแรงงานของไทยคิดเป็นเพียงร้อยละ 1.9 ต่อปี ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะผลผลิตภาพภาคเกษตรที่วัดจากอัตราการผลิตต่อพื้นที่ของไทยที่มีค่าค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การที่ไร่นามีขนาดเล็ก ขาดเทคนิคในการทำไร่นาและเครื่องมือที่ทันสมัย ทั้งนี้มีเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่การเกษตรที่อยู่ในเขตชลประทาน นอกจากนี้ ยังขาด ความสมดุลของการผลิต ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการอุดหนุนของภาครัฐ เกษตรกรขาดการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็น และพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ถูกใช้ในการปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจต่ำ โดยพื้นที่การเกษตรของไทย 149 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าว ถึง 68.7 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือพื้นที่ปลูก ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปาล์มน้ำมันและพืชอื่นๆ ทั้งนี้แนวทางหนึ่งที่สำคัญและเร่งด่วนในการเพิ่มผลผลิตภาพและมูลค่าต่อหน่วยพื้นที่ทางการเกษตร คือการปรับเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง อาทิ หน่อไม้ฝรั่ง ขิง ถั่ว พริกไทย กล้วย ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ด้วยการปรับโครงสร้างจากเกษตรแบบดั้งเดิมพัฒนาไปสู่เกษตรสมัยใหม่ที่มีมูลค่าสูง (High Value Added) โดยนำองค์ความรู้การวิจัยพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรแบบแม่นยำ (Precision Farming) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตภาพและประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร และต่อยอดการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับห่วงโซ่คุณค่าภาคเกษตร เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสีแวดล้อมได้อย่าง สมดุล มั่นคง และเติบโตได้อย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก ตลอดจนยังจะเป็นการกระจายรายได้สู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง อันจะเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น การพัฒนาภาคเกษตรไปสู่เป้าหมายเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ทั้งกระบวนการตั้งแต่ ต้นทาง กลางทางและปลายทาง โดยใช้การตลาดนำการผลิต โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนในการปฏิรูปด้านการสร้างเกษตรมูลค่าสูง ดังนี้

1) ปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการทำเกษตรมูลค่าต่ำและไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ไปสู่การปลูกพืช เลี้ยงปศุสัตว์และประมงที่มีมูลค่าสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งขยายผลพื้นที่การทำเกษตรมูลค่าสูงที่ประสบความสำเร็จให้มีการขยายเติบโตออกไปมากขึ้น

2) สนับสนุนการทำการเกษตรแบบรวมผลิตและรวมจำหน่าย (เกษตรแปลงใหญ่ หรือสหกรณ์) ตามความเหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร กล่าวคือ พัฒนาเกษตรกรรายเล็กให้สามารถพึ่งตนเองได้ พัฒนาเกษตรกรรายกลางให้เข้มแข็ง ก้าวไปเป็นผู้ประกอบการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรรายใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาดังนี้ การตลาดนำการผลิต โดยการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูงจะเป็นไปตามความต้องการของตลาดหรือนำด้วยการตลาด รวมถึงการสร้างอุปสงค์ใหม่ ๆ การทำเกษตรสมัยใหม่ ทั้งเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรแม่นยำ (Precision Farming) การทำเกษตรยึดหลัก 3 ข้อ คือ คุณภาพสูงประสิทธิภาพสูง ราคาสูงและต้นทุนต่ำการทำเกษตรที่มีมาตรฐานความปลอดภัย

(Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) การพัฒนาความรู้(ล้ำสมัย) อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การปลูกพืช ปศุสัตว์ และประมงเสริมรายได้

3) ขยายพื้นที่ชลประทานให้เกษตรกรมีน้ำใช้สำหรับการผลิตสินค้าเกษตร อย่างเหมาะสม เพียงพอทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาเกษตรกร ให้ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

4) พัฒนาคลัสเตอร์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และส่งเสริมให้มีความหลากหลายทางชีวภาพการเกษตร (Agricultural Biodiversity) โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกษตรกร (ต้นทาง – เกษตรกร กลางทาง – แปรรูป ปลายทาง – ตลาด) มีพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์คุณภาพดีมีความหลากหลายและเพียงพอ กับความต้องการใช้ในการทำการเกษตรมูลค่าสูง

5) พัฒนาสหกรณ์การเกษตรให้มีความเข้มแข็งและส่งเสริมให้เกิดผู้ให้บริการด้านการจัดการเกษตร สมัยใหม่ (Service Provider) อย่างครบวงจร เพื่อให้มีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรในการทำการเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สร้างผู้ประกอบการเกษตร (Smart Farmer) โดยพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีองค์ความรู้ มีการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัย สามารถเชื่อมโยงการผลิตกับตลาดและสร้างตราสินค้าที่เชื่อถือได้ให้กับสินค้าเกษตร

7) ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร และใช้ประโยชน์จากดิจิทัล แพลตฟอร์ม เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ (Knowledge) และข้อมูล (Data) สำหรับประกอบการตัดสินใจ ทำการเกษตร และเชื่อมโยงตลาดให้กับผู้ผลิตทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการนำ Digital Content มาใช้ในการสื่อสารสร้างการรับรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติในการพัฒนาสู่เกษตรสมัยใหม่

8) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมอาหาร และเศรษฐกิจชีวภาพตามแนวทาง BCG โดยใช้ วัตถุดิบต้นทางจากทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสนับสนุน Value chain ภายในประเทศ รวมถึง นำนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารมูลค่าสูง ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลก อาทิ เกษตร พลังงาน เพื่อสร้างทางเลือก อาหารเพื่อสุขภาพ ส่วนประกอบของอาหาร (Food Ingredients) อาหารที่มีประโยชน์เฉพาะ (Functional Food) อาหารเสริมและอาหารที่มีผลในเชิงการรักษา เป็นต้น

3.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ประเด็นเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) หมวดที่ 1 เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง(ร่าง)กรอบแผนฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

องค์ประกอบหลักของการขับเคลื่อนประเทศสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (Hi-Value and Sustainable Thailand) เนืองด้วยเป้าประสงค์ที่ต้องการให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งเน้นได้อย่างชัดเจน การกำหนดกรอบแผนพัฒนาฉบับที่ 13 ผู้ขอประเมินคัดเลือกระยะการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญในการพลิกโฉมประเทศได้แก่ ประเด็นเศรษฐกิจมูลค่าสูง ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-Added Economy) โดยภายใต้องค์ประกอบได้มีการกำหนดหมุดหมาย (Milestones) ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ“เป็น”มุ่งหวังจะ“มี”หรือต้องการที่จะ“ขจัด” ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนพัฒนาฉบับที่ 13 เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อการพลิกโฉมประเทศ สู่การเป็น Hi-Value and Sustainable Thailand ภายในปี 2570 ไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง บนพื้นฐาน

ของการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาต่อยอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับทิศทางการผลิตเดิมที่มีความสำคัญ แต่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอนาคตและมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดหรือได้รับผลกระทบเชิงลบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก หากไม่มีการปรับตัว และส่งเสริมภาคการผลิตที่ไทยมีศักยภาพที่สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยหมวดหมู่ที่ประเทศต้องบรรลุให้ได้ภายในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เพื่อให้เป้าหมายของการมี “เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นหมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำ ด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

3.5 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนเกษตรให้สอดคล้องกับไทยแลนด์ 4.0 บริหารจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการเกษตร และพัฒนาผลงานวิจัยด้านการเกษตรนำไปสู่การผลิตนวัตกรรมเชิงพาณิชย์

3.6 แผนปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 2 ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร มีแนวทางการพัฒนา คือ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป เกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร ท่องเที่ยวเกษตรเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์การเกษตร การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ และการพัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3.7 (ร่าง) แผนพัฒนาภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มุ่งสู่การพัฒนาเป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” ตามแนวคิด การเป็นฐานการผลิตของประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ในแนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ

3.8 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

เป้าหมายการพัฒนา : “เกษตรอุตสาหกรรมชั้นนำ ศูนย์กลางการค้าและโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวและมาตรฐานสากล ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ประเด็นการพัฒนา : เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรและการลงทุน

3.9 แผนพัฒนาจังหวัดเลย (พ.ศ. 2566-2570)

เป้าหมายการพัฒนา : เป็นเมืองท่องเที่ยวพื้นที่ เชิงสุขภาพ ในปี 2570 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสู่เกษตรสมัยใหม่แนวทางการพัฒนาการผลิต การค้าและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.10 แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

เป้าหมายการพัฒนา “ การเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ปี 2570 “

4. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย

4.1 ที่ตั้งของจังหวัด จังหวัดเลย ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ระหว่างละติจูดที่ 16 องศา 45 ลิปดาเหนือ ถึง 18 องศา 10 ลิปดาเหนือ เส้นลองจิจูดที่ 100 องศา 50 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 10 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,140,382 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทางกรุงเทพฯ - ชัยภูมิ - เลย) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เทือกเขาเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอสวรรคภูหา อำเภอนากลาง และอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพูจังหวัดขอนแก่น

4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลย ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงโคราชที่เรียกว่า “**แอ่งสกลนคร**” ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาในแนวทิศเหนือใต้โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาขนาดไม่ใหญ่มากนัก สลับอยู่แนวเทือกเขาเหล่านั้น หินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นหินมีอายุนาน

4.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเลยอยู่ใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วงเดือน มิถุนายน - ตุลาคมจะมีลมมรสุมหรือแนวปะทะโซนร้อน (Inter Tropical convergence Zone : ITCZ) พาดผ่านทำให้มีฝนตกติดต่อกันหลายวัน และบางครั้งจะมีพายุหมุนเขตร้อน (Tropical Cycloen) เคลื่อนเข้ามาผ่านเป็นครั้งคราวซึ่งจะมีฝนตกหนัก ปริมาณฝน 5 ปี (พ.ศ.2561- พ.ศ.2565) ฝนตกมากที่สุดใน พ.ศ. 2565 วัดปริมาณได้ 1,630.60 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน และฝนตกน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2562 วัดปริมาณได้ 625.9 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 95 วัน

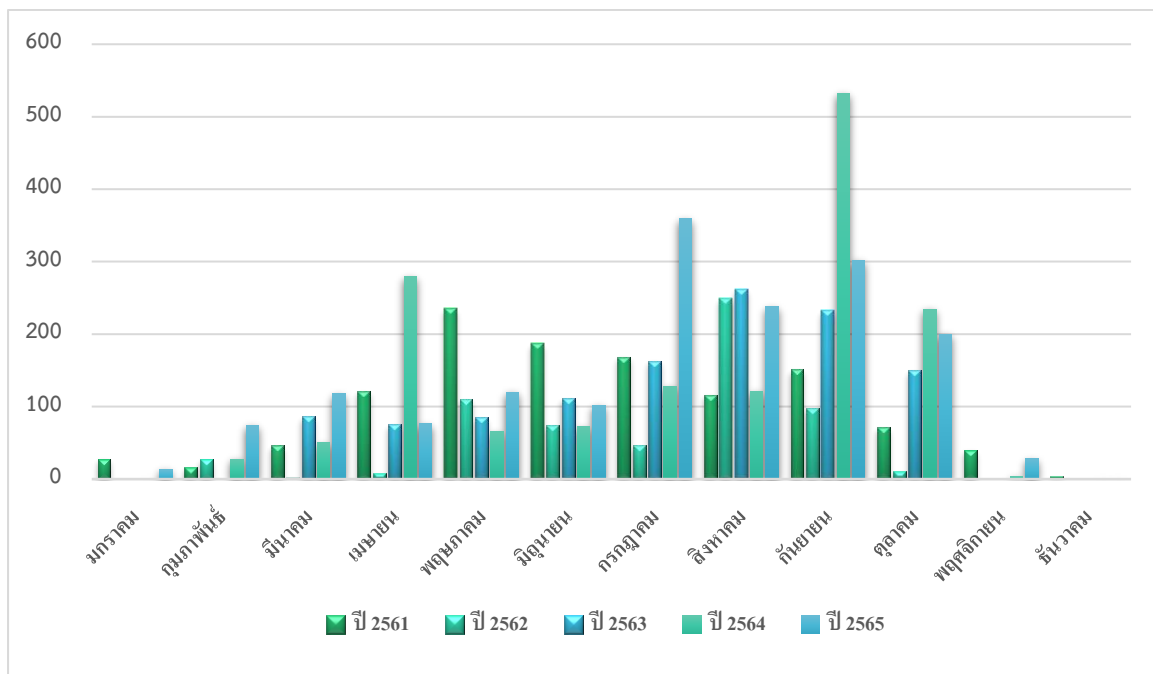
ช่วง 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2561- พ.ศ.2565) อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดวัดได้ 31.53 องศาเซลเซียส ในเดือน พฤษภาคม 2562 และอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดวัดได้ 21.1 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์ 2565

ตารางที่ 16 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2561-2565

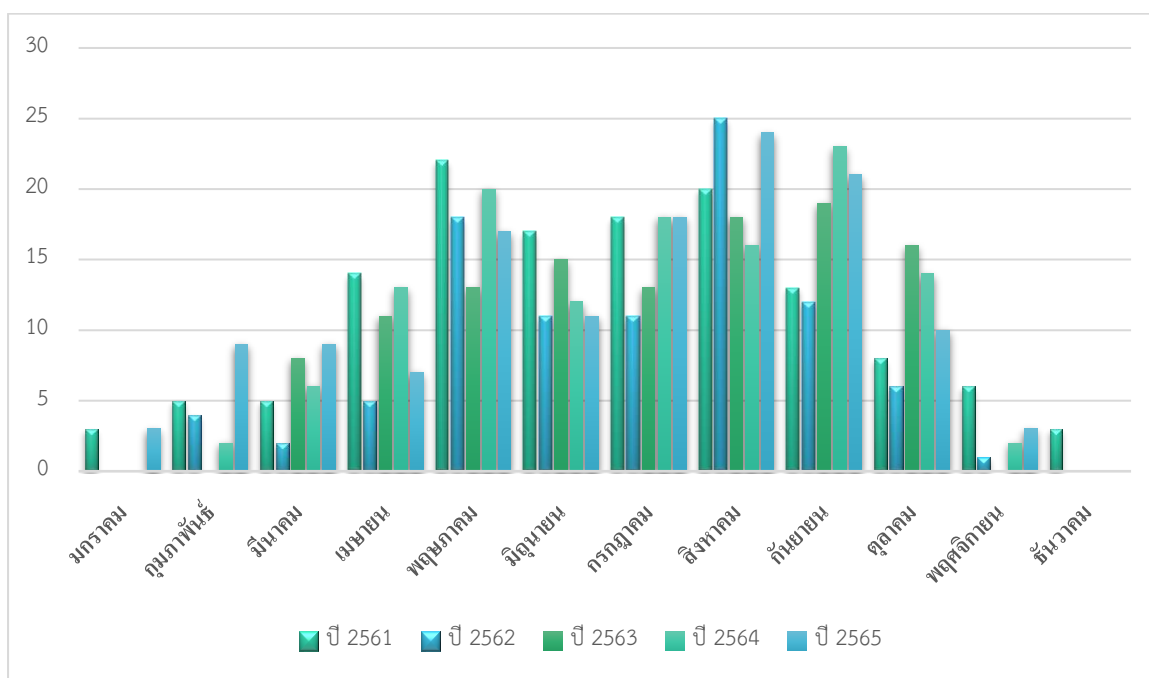
เดือน	ปี 2561		ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)
มกราคม	27.7	3	0.0	0	0.0	0	0.00	0	13.4	3
กุมภาพันธ์	16.6	5	27.5	4	0.0	0	27.60	2	74.4	9
มีนาคม	46.3	5	1.9	2	86.2	8	50.40	6	117.7	9
เมษายน	121.6	14	8.7	5	75.5	11	279.50	13	76.5	7
พฤษภาคม	235.7	22	109.9	18	85.1	13	65.20	20	120.0	17
มิถุนายน	187.1	17	74.1	11	111.3	15	72.60	12	101.6	11

เดือน	ปี 2561		ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)
กรกฎาคม	168.5	18	45.9	11	162.7	13	128.40	18	359.2	18
สิงหาคม	115.9	20	249.5	25	262.1	18	121.60	16	237.9	24
กันยายน	151.6	13	97.3	12	232.8	19	532.60	23	301.8	21
ตุลาคม	71.6	8	10.9	6	150.1	16	234.70	14	200.2	10
พฤศจิกายน	40.1	6	0.2	1	0.0	0	4.20	2	28.2	3
ธันวาคม	4	3	4.0	3	0.0	0	0.00	0	0.0	0
รวมทั้งปี	1,186.7	134	625.9	95	1,165.8	113	1,516.80	126	1,630.60	132

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาเลย

ภาพที่ 1 แสดงแผนภูมิข้อมูลปริมาณน้ำฝน (มม.) รายเดือนของจังหวัดเลยตั้งแต่ ปี 2561-2565

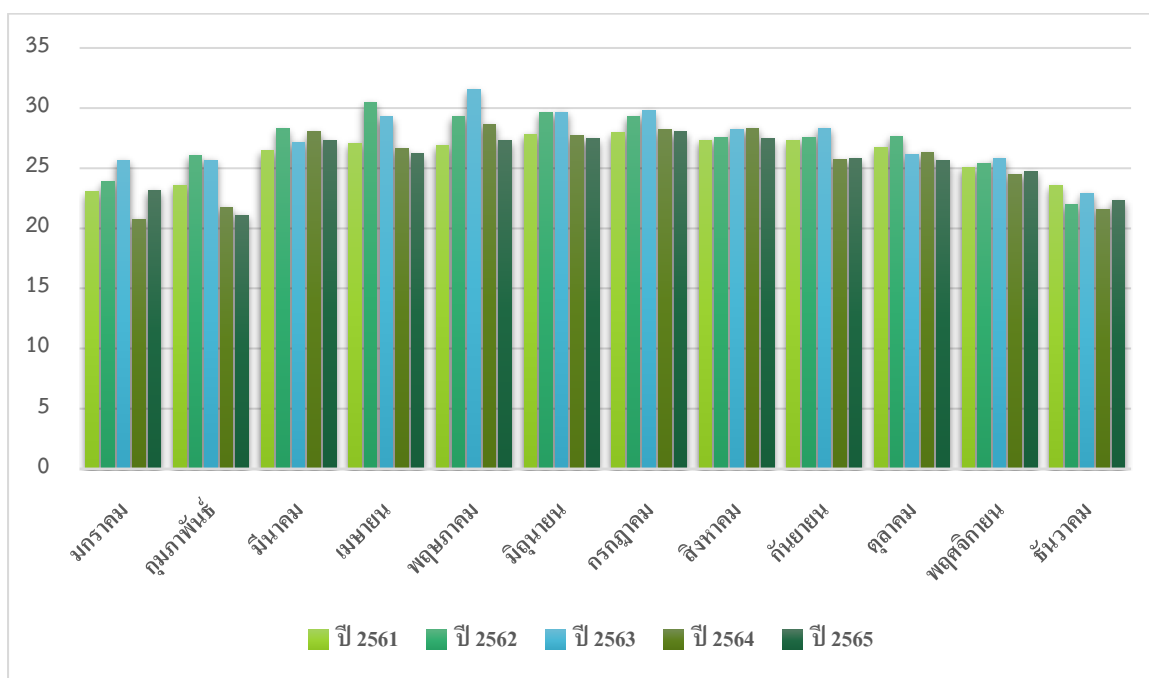

ภาพที่ 2 แสดงแผนภูมิข้อมูลจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2561-2565

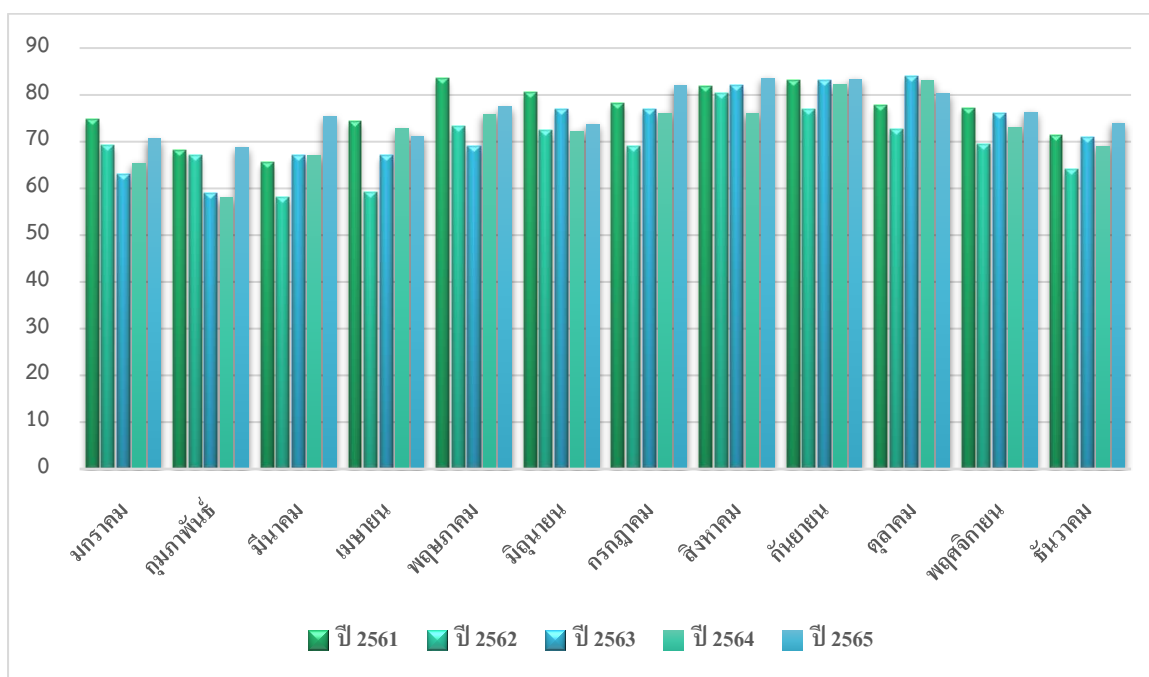
ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยและความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ปี 2561-2565

เดือน ปี พ.ศ.	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)					ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์)				
	2561	2562	2563	2564	2565	2561	2562	2563	2564	2565
มกราคม	23.06	23.88	25.64	20.77	23.17	74.64	69.11	63	65.35	70.6
กุมภาพันธ์	23.59	26.03	25.68	21.75	21.1	68.25	67.10	59	57.95	68.72
มีนาคม	26.47	28.28	27.18	28.05	27.31	65.47	58.10	67	67.01	75.35
เมษายน	27.08	30.45	29.26	26.61	26.2	74.36	59.25	67	72.75	71.11
พฤษภาคม	26.89	29.27	31.53	28.65	27.31	83.50	73.24	69	75.81	77.46
มิถุนายน	27.82	29.60	29.65	27.69	27.44	80.56	72.39	77	72.15	73.76
กรกฎาคม	27.95	29.27	29.77	28.19	28.03	78.08	68.89	77	76.08	81.96
สิงหาคม	27.33	27.54	28.26	28.33	27.43	81.84	80.39	82	76.01	83.55
กันยายน	27.32	27.59	28.31	25.74	25.79	83.14	76.90	83	82.12	83.27
ตุลาคม	26.69	27.63	26.11	26.30	25.61	77.74	72.71	84	83.12	80.23
พฤศจิกายน	25.08	25.40	25.83	24.48	24.72	77.20	69.30	76	73.07	76.22
ธันวาคม	23.53	21.97	22.90	21.58	22.32	71.26	64.06	71	69.01	73.93

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดเลย

ภาพที่ 3 แสดงแผนภูมิข้อมูลอุณหภูมิลดลง (องศาเซลเซียส) ปี 2561-2565

ภาพที่ 4 แสดงแผนภูมิข้อมูลความชื้นสัมพัทธ์อากาศเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์) ปี 2561-2565

4.4 ข้อมูลภูมิอากาศปี 2565

1. ปริมาณฝนรวมทั้งปี 1,631 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน
2. อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.6 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน 2565 อุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 9.2 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม 2565 และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 25.5 องศาเซลเซียส

4.5 พื้นที่ของจังหวัดเลย

มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.77 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.6 การปกครองและประชากร

จังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ จำนวน 90 ตำบล 918 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 27 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 71 แห่ง จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 230,763 ครัวเรือน จำนวนประชากร 638,732 คน แบ่งออกเป็นชาย 319,949 คน และหญิง 318,783 คน

ตารางที่ 18 แสดงลักษณะการแบ่งหน่วยการปกครองจังหวัดเลย และจำนวนประชากร

ลำดับ ที่	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตั้งเมื่อ พ.ศ.	จำนวน					
				ตำบล	หมู่บ้าน	ทม./ทต.	อบต.	ประชากร	บ้าน (หลัง)
1	เมืองเลย	1,480.492	2440	14	135	6	9	123,560	52,472
2	วังสะพุง	1,166.350	2441	10	144	3	8	111,116	38,958
3	ท่าลี่	683.000	2432	6	41	1	5	27,932	22,553
4	เชียงคาน	867.000	2452	8	82	3	6	60,828	10,899
5	ด่านซ้าย	1,731.930	2450	10	99	2	9	51,693	18,211
6	ภูกระดึง	842.000	2506	4	54	1	4	34,526	11,569
7	ปากชม	956.500	2514	6	50	3	5	42,276	14,539
8	ภูเรือ	880.040	2517	6	47	2	5	22,587	8,926
9	นาแห้ว	627.500	2519	5	34	1	4	11,689	4,017
10	นาด้วง	590.000	2520	4	41	2	3	26,432	9,095
11	ภูหลวง	594.800	2535	5	46	-	5	25,046	7,833
12	ผาขาว	463.000	2536	5	64	2	3	42,055	11,991
13	เอราวัณ	240.000	2538	4	47	2	2	34,004	11,526
14	หนองหิน	302.000	2540	3	34	1	3	24,988	8,174
รวม		11,424.612		90	918	29	71	638,732	230,763

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย, ข้อมูล ณ 28 มกราคม 2565

4.7 แหล่งน้ำที่สำคัญ

จังหวัดเลยมีแม่น้ำและแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีความสำคัญ 4 สาย คือ

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำนานาชาติที่เกิดจากเทือกเขาสูงในประเทศทิเบตเป็นแนวเส้นกั้นพรมแดนระหว่างจังหวัดเลย และสปป.ลาว ตรงบริเวณอำเภอเชียงคานและอำเภอปากชม ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรกรรมได้น้อยมาก และเป็นแหล่งประมงน้ำจืดได้บ้างเล็กน้อย

แม่น้ำเหือง เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาในเขต สปป.ลาว เป็นแนวเส้นกั้นเขตแดนอำเภอนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยกับเมืองบ่อแต่น และเมืองแก่นท้าว ของ สปป.ลาว แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน มีความยาว 50 กิโลเมตร ส่วนใหญ่จะใช้ในการอุปโภค สำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตามริมลำน้ำ เท่านั้น

แม่น้ำเลย เป็นแหล่งน้ำที่เกิดจากเทือกเขาสูงภูหลวง ซึ่งในตอนต้นลำน้ำ ชาวบ้านเรียกว่า “เลยวังไสย” เพราะน้ำใสสะอาดมากไหลจากทางทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือโดยผ่านอำเภอภูหลวง วังสะพุง และอำเภอเมืองเลย แล้วไหลลงสู่ลำน้ำโขงที่อำเภอเชียงคานมีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ราบลุ่มใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชสำคัญๆ ของจังหวัดเลย

แม่น้ำหมาน เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาภูหลวงด้านตะวันตกไหลผ่านอำเภอเมืองเลย มีโครงการชลประทานสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอวังสะพุง มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร

4.8 ข้อมูลด้านชลประทาน

จังหวัดเลย มีพื้นที่ทำการเกษตรเพาะปลูกพืช 2,614,117 ไร่ ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำแล้วในเขตพื้นที่ ของโครงการชลประทานขนาดกลาง ขนาดเล็ก และสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวมพื้นที่จำนวน 150,031 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.6 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ที่เหลือเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน จำนวน 2,464,086 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.4 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด มีแหล่งน้ำที่กรมชลประทานดำเนินการ 377 แห่ง เก็บกักน้ำได้ 171.150 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 4.5 ของปริมาณน้ำท่าจังหวัดเลย (น้ำท่า คือ น้ำที่ไหลในลำน้ำต่างๆ ในฝนปีปกติจะมีทั้งหมด 3,750 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี)

ตารางที่ 19 แสดงประเภทของแหล่งน้ำ ปี 2566

ลำดับ ที่	ประเภทของแหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	เก็บกักน้ำได้ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ (ไร่)		
				พื้นที่ ชลประทาน	พื้นที่รับ ประโยชน์	รวม
1	โครงการชลประทานขนาดกลาง	17	123.552	22,685	37,062	59,747
2	โครงการชลประทานขนาดเล็ก	292	47,598	19,293	150,810	170,103
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	68	0	108,053	0	108,053
รวม		377	171,150	150,031	187,872	337,903

ที่มา : โครงการชลประทานเลย, ข้อมูล ณ มีนาคม 2566

หมายเหตุ : 1. เฉพาะที่ดำเนินการโดยกรมชลประทาน (ปัจจุบันได้ถ่ายโอนให้แก่ อบท. 294 แห่ง)

2. พื้นที่ชลประทาน คือ พื้นที่โครงการขนาดกลาง ขนาดเล็กและสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่มีระบบส่งน้ำโดยตรง
3. พื้นที่รับประโยชน์ คือ พื้นที่ที่เหลือซึ่งไม่มีระบบส่งน้ำ แต่สามารถใช้จากแหล่งน้ำโดยทางอ้อม

ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลลุ่มน้ำและพื้นที่การเกษตรในเขตจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ปริมาณ น้ำท่าต่อ ปี (ล้าน ลบ.ม.)	แหล่งเก็บกักน้ำปัจจุบัน			จำแนกพื้นที่การเกษตร (ไร่)		
				จำนวน (แห่ง)	เก็บกัก ได้ (ล้าน ลบ.ม.)	ร้อยละ เก็บกัก ได้ต่อ น้ำท่า	พื้นที่ การเกษตร	พื้นที่ใน เขต ขป. (มีระบบ ส่งน้ำ)	ร้อยละ พื้นที่ ขป.ต่อ กษ.
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	216.35	24	5.704	2.64	48,752	3,147	6.46
2	"	ห้วยน้ำหมัน	351.41	15	10.46	2.98	61,644	3,461	5.61
3	"	ห้วยน้ำसान	313.62	9	1.217	0.39	119,914	1,000	0.83
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	182.25	35	2.861	1.57	84,800	21,681	25.57
5	"	น้ำเลย+น้ำปวน	1,386.34	184	85.209	6.15	1,377,041	80,143	5.82
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	720.00	40	4.645	0.65	275,708	13,276	4.82
7	"	ห้วยน้ำโมง	35.26	0	0	0.00	11,027	0	0.00
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	54.93	9	29.91	54.45	121,721	10,927	8.98
9	"	ห้วยน้ำพวย	104.55	19	1.067	1.02	256,634	3,400	1.32
10	"	น้ำพองตอนบน	206.57	13	5.24	2.54	234,130	5,424	2.32
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุ	33.05	0	0	0.00	7,916	0	0.00
12	"	ป่าสักตอนบน	145.75	0	0	0.00	14,830	0	0.00
รวม			3,750	348	146.31	3.90	2,614,117	142,459	5.45

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ : 1. เฉพาะที่ดำเนินการโดยกรมชลประทาน (พื้นที่ชลประทาน คือ พื้นที่โครงการขนาดกลาง ขนาดเล็ก และสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่มีระบบส่งน้ำโดยตรง)

2. น้ำท่า คือ น้ำฝนที่เหลือจากการซึมลงดิน ซึ่งไหลไปบนผิวดินลงสู่ลำน้ำต่างๆ (คำนวณจากน้ำฝนเฉลี่ย 30 ปี)
3. รายงานแผนพัฒนาพัฒนาชลประทานระดับจังหวัด สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน กันยายน 2554
4. รายงานการศึกษาโครงข่ายน้ำจังหวัดเลย WATER GRID โครงการชลประทานเลย กรกฎาคม 2547

ตารางที่ 21 แสดงความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)				
			การเกษตร	อุปโภค- บริโภค	อุตสาหกรรม	ระบบ นิเวศ	รวม
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	8.127	0.883	0	1.743	10.754
2	"	ห้วยน้ำหมัน	17.594	1.918	0	3.109	22.621
3	"	ห้วยน้ำसान	26.631	2.097	0	3.023	31.752
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	19.351	2.368	1.1841	2.864	25.767
5	"	น้ำเลย + น้ำปวน	486.767	24.992	12.461	13.636	537.787
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	45.355	6.564	3.2822	7.734	62.936

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)				
			การเกษตร	อุปโภค- ประปา	อุตสาหกรรม	ระบบ นิเวศ	รวม
7	"	ห้วยน้ำโมง	2.083	0.436	0	0.514	3.033
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	16.632	0.680	0.34	0.816	18.468
9	"	ห้วยน้ำพวย	148.206	3.606	1.8032	1.807	155.422
10	"	น้ำพองตอนบน	136.444	2.388	1.1939	2.733	142.759
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุ	1.539	0.231	0	0.444	2.214
12	"	ป่าสักตอนบน	3.014	0.837	0	1.609	5.459
รวม			911.74	46.93	20.26	40.03	1,018.97

4.9 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2548-2565 ดำเนินการในพื้นที่ 14 อำเภอ โดยสถานีพัฒนาที่ดินเลย รวม 13,257 บ่อ ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงผลการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี 2548-2566 แยกรายอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	2548- 2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	รวม (บ่อ)
1	หนองหิน	320	20	40	28	-	35	40	70	21	574
2	เอราวัณ	392	20	40	12	5	23	42	52	38	624
3	เชียงคาน	574	40	85	90	117	67	183	140	151	1,447
4	ด่านซ้าย	635	20	20	-	38	45	21	58	21	858
5	ท่าลี่	366	20	30	85	22	19	52	39	110	743
6	นาด้วง	339	15	20	75	18	22	68	-	83	640
7	นาแห้ว	170	-	0	-	30	-	130	65	127	522
8	ปากชม	499	20	20	50	86	183	147	128	98	1,231
9	ผาขาว	357	40	40	58	-	25	91	85	78	774
10	ภูกระดึง	399	-	0	39	30	10	78	77	58	691
11	ภูเรือ	361	-	0	-	-	-	23	100	29	513
12	ภูหลวง	353	30	40	125	73	-	53	83	81	838
13	เมืองเลย	1,466	35	66	105	122	41	136	162	135	2,268
14	วังสะพุง	1,895	40	99	133	50	110	116	121	204	2,768
รวมทั้งปี		8,126	300	500	800	591	580	1,180	1,180	1,234	14,491

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินเลย, 2566

4.10 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดเลย มีพื้นที่จำนวน 6.562 ล้านไร่ มีพื้นที่ป่าทั้งหมด 3.938 ล้านไร่ และพื้นที่มีสภาพป่า 2.113 ล้านไร่ แบ่งออกเป็น ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 22 ป่า เนื้อที่ 2.848 ล้านไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 2 แห่ง อุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง และพื้นที่ป่าอนุรักษ์อื่นๆ เนื้อที่ประมาณ 1.071 ล้านไร่

ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่สภาพป่าและพื้นที่จังหวัดเลย

ลำดับ ที่	ชนิดพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)	ร้อยละ (%)
1	เนื้อที่จังหวัดเลย	6.562	
2	พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด	3.938	60.01
3	พื้นที่มีสภาพป่า	2.113	32.21

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย

5. ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

5.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2565

ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจจังหวัดเลยปี 2565 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.2 โดยด้านการผลิตขยายตัว จากภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ เป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวและนโยบายเปิดประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้านการใช้จ่ายขยายตัว ตามการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน รวมทั้งการค้าระหว่างประเทศ

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดเลย, ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดเลย ประจำปี พ.ศ. 2565

5.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย (GPP)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย ปี 2563 (GPP) มีมูลค่ารวม 51,809 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 48 ของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) และเป็นลำดับที่ 13 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ การป่าไม้ และสาขาการประมง มีมูลค่า 13,182 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.44 ของ GPP และภาคนอกเกษตรกรรม มีมูลค่า 38,627 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 74.56 ของ GPP มีรายได้ต่อหัวของประชากร 95,989 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นลำดับที่ 47 ของประเทศ ลำดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 24 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี รายสาขาการผลิต พ.ศ. 2558-2563 จังหวัดเลย

หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.				
	2559	2560	2561	2562	2563
เกษตรกรรม	13,559	14,729	15,188	14,309	13,182
1. เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ และประมง	13,559	14,729	15,188	14,309	13,182
นอกเกษตรกรรม	33,579	37,767	39,909	40,020	38,627
2. เหมืองแร่และเหมืองหิน	1,084	1,385	1,209	1,080	1,282
3. อุตสาหกรรม	5,738	7,372	7,881	6,861	5,271
4. การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	510	512	517	829	910
5. อุตสาหกรรม การจัดการขยะมูลฝอยและการฟื้นฟู	148	152	172	182	189
6. การก่อสร้าง	1,959	2,118	2,141	2,135	2,003
7. การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	6,061	6,740	7,300	7,350	7,130
8. การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	818	972	1,124	1,359	1,370
9. ที่พักและกิจกรรมการให้บริการอาหาร	620	702	791	873	603
10. ข้อมูลและการสื่อสาร	292	352	374	445	455
11. กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	3,019	3,204	3,449	3,713	3,869
12. กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	1,772	2,151	2,550	2,369	2,360
13. กิจกรรมทางวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคนิค	18	24	16	25	32
14. กิจกรรมการบริหารและการสนับสนุน	107	117	145	153	88
15. การบริหารและการป้องกันประเทศ การประกันสังคมภาคบังคับ	2,688	2,758	2,927	3,025	3,098
16. การศึกษา	6,482	6,774	6,669	6,795	7,000
17. กิจกรรมด้านสุขภาพ และกิจกรรมเพื่อสังคม	1,595	1,683	1,829	1,941	2,154
18. ศิลปะ บันเทิง และนันทนาการ	237	281	327	387	350
19. กิจกรรมการบริการอื่นๆ	428	470	485	497	465
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)	47,138	52,496	55,097	54,329	51,809
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว(บาท)	86,662	96,562	101,400	100,316	95,989
ประชากร (1,000 คน)	544	544	543	542	540

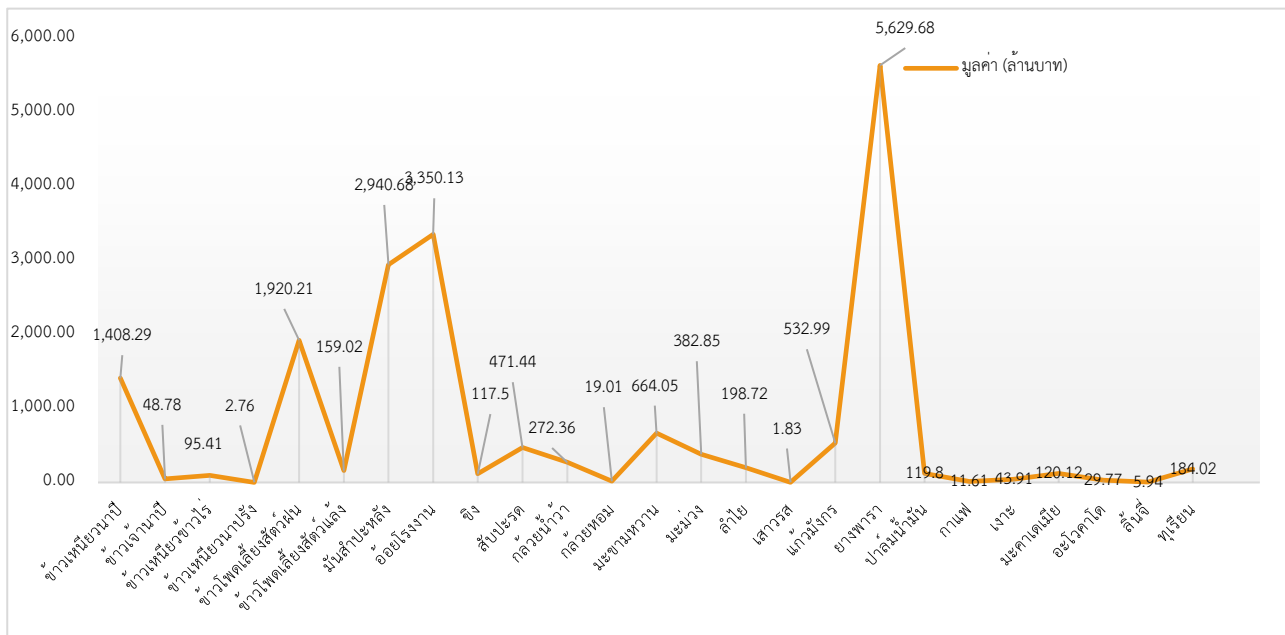
หมายเหตุ : p = ตัวเลขเบื้องต้น (Preliminary based on annual figure)

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดเลย

ตารางที่ 25 แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคา เฉลี่ย (บาท/ กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
1	ข้าวเหนียวนาปี	425,066	419,947	353.00	148,241.29	9.50	1,408.29
2	ข้าวเจ้านาปี	11,919	11,919	359.00	4,278.92	11.40	48.78
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	29,025	28,975	356.00	10,315.10	9.25	95.41
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	703	703	395.00	278.00	9.94	2.76
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน	315,069	313,790	658.00	206,473.82	9.30	1,920.21
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	23,488	22,478	677.00	15,217.61	10.45	159.02
7	มันสำปะหลัง	309,165	306,249	3,255.00	996,840.49	2.95	2,940.68
8	อ้อยโรงงาน	258,826	257,818	11,012.00	2,839,092.00	1.18	3,350.13
9	ชิง	1,462	1,460	4,024.00	5,875.04	20	117.50
10	สับปะรด	18,157	17,939	3,285.00	58,930.00	8	471.44
11	กล้วยน้ำว้า	8,777	8,425	3,073.00	25,890.02	10.52	272.36
12	กล้วยหอม	528	486	2,173.00	1,056.07	18	19.01
13	มะขามหวาน	22,465	20,464	550.00	11,255.20	59	664.05
14	มะม่วง	25,414	25,221	1,012.00	25,523.60	15	382.85
15	ลำไย	14,971	13,875	682.00	9,462.82	21	198.72
16	เสาวรส	125	125	1,124.00	140.50	13	1.83
17	แก้วมังกร	18,654	17,885	1,753.00	31,352.40	17	532.99
18	ยางพารา	946,632	858,969	226.00	194,127.00	29	5,629.68
19	ปาล์มน้ำมัน	24,945	24,769	1,758.00	43,564.00	2.75	119.80
20	กาแฟ	3,226	2,370	70.00	165.90	70	11.61
21	เงาะ	3,123	2,768	547.00	1,514.10	29	43.91
22	มะคาเดเมีย	5,124	4,004	300.00	1,201.20	100	120.12
23	อะโวคาโด	864	620	686.00	425.32	70	29.77
24	ลิ้นจี่	524	494	415.00	205.01	29	5.94
25	ทุเรียน	2,461	1,842	740.00	1,363.08	135	184.02
รวมทั้งสิ้น		2,470,713	2,363,595		4,632,788		18,731

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2565

ภาพที่ 5 แสดงกราฟมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

6. ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

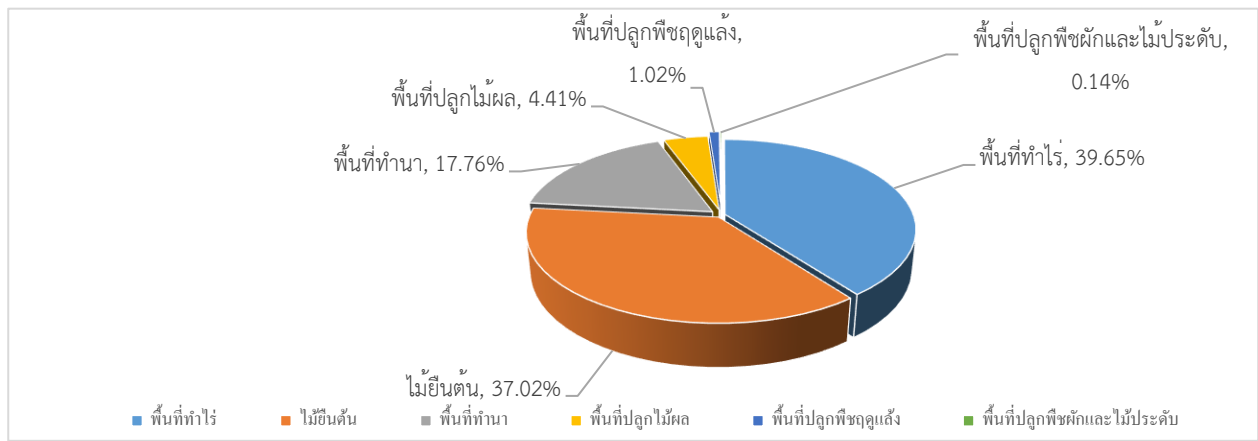
6.1 เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร

จังหวัดเลย มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 2,624,424 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.75 ของพื้นที่ทั้งหมด (7,141,250 ไร่) แบ่งออกเป็นพื้นที่การทํานา ทำไร่ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกผักและไม้ประดับ ปลูกพืช ฤดูแล้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 26 แสดงเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2565

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร (%)
พื้นที่จังหวัดทั้งหมด	7,141,250	
พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งสิ้น	2,624,424	36.75
จำแนกตามการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ดังนี้		
พื้นที่ทำไร่	1,040,572	39.65
ไม้ยืนต้น	971,578	37.02
พื้นที่ทํานา	466,009	17.76
พื้นที่ปลูกไม้ผล	115,727	4.41
พื้นที่ปลูกพืชฤดูแล้ง	26,845	1.02
พื้นที่ปลูกพืชผักและไม้ประดับ	3,693	0.14

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2565

ภาพที่ 6 แสดงแผนภูมิเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2565

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2565

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
1	ข้าวเหนียวนาปี	64,634	425,066	419,947
2	ข้าวเจ้านาปี	3,103	11,919	11,919
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	3,708	29,025	28,975
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	168	703	703
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน	15,066	315,069	313,790
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	3,338	23,488	22,478
7	มันสำปะหลัง	23,250	309,165	306,249
8	อ้อยโรงงาน	22,428	258,826	257,818
9	ชิง	236	1,462	1,460
10	สับปะรด	650	18,157	17,939
11	กล้วยน้ำว้า	1,214	8,777	8,425
12	กล้วยหอม	93	528	486
13	มะขามหวาน	3,274	22,465	20,464
14	มะม่วง	2,402	25,414	25,221
15	ลำไย	2,779	14,971	13,875
16	เสาวรส	33	125	125
17	แก้วมังกร	3,347	18,654	17,885
18	ยางพารา	42,904	946,632	858,969
19	ปาล์มน้ำมัน	2,596	24,945	24,769
20	กาแฟ	334	3,226	2,370
21	เงาะ	956	3,123	2,768
22	มะคาเดเมีย	302	5,124	4,004
23	อะโวคาโด	309	864	620
24	ลิ้นจี่	290	524	494
25	ทุเรียน	583	2,461	1,842
รวมทั้งสิ้น		197,997	2,470,713	2,363,595

6.2 ภัยพิบัติด้านการเกษตร

ภัยพิบัติด้านการเกษตรของจังหวัดเลย แบ่งเป็น 2 ช่วง

ภัยฤดูแล้ง ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง มีนาคม เป็นช่วงการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีสภาพฝนน้อยและอาจจะมีภาวะแห้งแล้งได้ในบางพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไม่เพียงพอซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนอกจากสภาวะแห้งแล้งแล้ว ยังอาจมีพายุฤดูร้อน พายุลูกเห็บ ลมแรง และโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด อาจทำความเสียหายกับพื้นที่เกษตรกรรมได้

ภัยฤดูฝน ระหว่างเดือนเมษายน ถึง กันยายน เป็นช่วงฤดูฝนหรือฤดูมรสุมทำให้ฝนตกชุกหรือตกลงมาในปริมาณมากเกินไป โดยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฝนฟ้าคะนองและกระจายทั่วไป ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยเป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่มน้ำจึงอาจก่อให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง น้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง โคลนถล่ม โรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด และภัยอื่นๆ

จังหวัดเลยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง โดยมีสภาพการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำโขงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) อุทกภัยที่เกิดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนและลำน้ำสาขาต่างๆ เกิดจากการที่มีฝนตกหนักและน้ำป่าไหลหลากจากต้นน้ำลงมามากจนลำน้ำสายหลักไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ประกอบกับมีสิ่งกีดขวางจากเส้นทางคมนาคมขวางทางน้ำ และมีอาคารระบายน้ำไม่เพียงพอ

พื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมเป็นประจำได้แก่ อำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2) อุทกภัยที่เกิดในพื้นที่ราบลุ่ม เกิดบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและแม่น้ำสายหลักต้นเขินมีความสามารถระบายน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทกภัย และโคลนถล่ม

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันสูง ตรงกลางมีแม่น้ำเลยเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านพื้นที่ เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนจังหวัดเลย จึงทำให้พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม พื้นดินบริเวณดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์สูง จึงกลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเลย

สภาพการใช้ประโยชน์พื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเลย และตามพื้นที่ราบลุ่มตามแนวร่องเขา และประกอบอาชีพเกษตรกรรมบนพื้นที่ภูเขาสูง ประเภทไร่ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วแดง และปัจจุบันมีการเปลี่ยนหันมาปลูกยางพาราในพื้นที่กันมากขึ้น

จากปัจจัยทางด้านสภาพภูมิประเทศ และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประกอบกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน จังหวัดเลยมีความเสี่ยงทางด้านภัยพิบัติดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภูเขาสูงด้านตะวันตกและทางด้านเหนือของจังหวัด บริเวณเขตอำเภอด่านซ้าย นาแห้ว ภูเรือ ปากชม เชียงคาน วังสะพุง ภูหลวง และเมืองเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อำเภอด่านซ้ายเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยดินถล่มสูง และเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยมากที่สุดในจังหวัดเลย ซึ่งในอดีตเคยเกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่อย่างมากมาย เมื่อวันที่ 9-10 กันยายน 2550 บริเวณลุ่มน้ำพุง ตำบลโป่งอำเภอด่านซ้าย จำนวนน้ำมหาศาลเข้าพัดทำลายสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ตามริมน้ำในพื้นที่ของลุ่มน้ำพุง ทำให้มีผู้เสียชีวิตพื้นที่การเกษตรและทรัพย์สินของประชาชนเสียหายอย่างมาก ปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และราคาพืชผลทางการเกษตรก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนและพื้นที่การเพาะปลูก เข้าไปอยู่ในพื้นที่ภูเขา หุบเขาแคบ ๆ

และพื้นที่ราบเชิงเขาริมตลิ่งทางน้ำกันมากขึ้น ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวถือเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมอย่างฉับพลันได้

จังหวัดเลย ไม่ได้ประสบปัญหาภัยอุทกภัยเพียงอย่างเดียว แต่ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม บางช่วงก็ประสบภาวะฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง, โรคระบาดสัตว์ และโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาดอีกด้วย

6.3 ปัญหาทางด้านการเกษตร

1) **ปัญหาเกี่ยวกับดิน** ดินในจังหวัดเลยมีศักยภาพสูงสำหรับการผลิตพืชไร่ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ลาดเชิงเขาแต่เป็นเขตที่มีอัตราการชะล้างของหน้าดินค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาดินเค็มนั้น จังหวัดเลย เป็นจังหวัดเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีปัญหาในเรื่องดินเค็ม ทรัพยากรดินในจังหวัดเลยมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยธรรมชาติแล้วดินในจังหวัดเลยมีความอุดมสมบูรณ์ดีทั้งดินนาและดินไร่ แต่การทำการเพาะปลูกมักไม่มีการปรับปรุงดินหรือไม่มีการบำรุงรักษาและใส่ปุ๋ย ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง เกษตรกรต้องละทิ้งที่ทำกินเดิมเพื่อไปบุกเบิกที่ใหม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ติดตามมา คือปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย

ปัญหาการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน มักเกิดขึ้นกับดินในบริเวณที่มีความลาดชันสูง เช่น บริเวณเชิงเขา หรือเนินเขา เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ช่วยปกคลุมหน้าดินเอาไว้ แต่เนื่องจากการบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก ปัญหาที่ตามมาคือการชะล้างและพังทลายของหน้าดิน ทำให้สูญเสียหน้าดินส่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดอย่างรวดเร็วเกษตรกรต้องทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ไปเรื่อย ๆ กลายเป็นปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พื้นที่ป่าลดน้อยลง เกิดปัญหาความแห้งแล้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ปัญหาน้ำดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (ดินตื้น) ผิวหน้าของดินในจังหวัดเลยบางแห่งมีลักษณะตื้นทำให้เกิดปัญหาในการนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เพราะเป็นอุปสรรคในการเจริญเติบโตของรากพืช และมีปัญหาในการไถพรวนหน้าดิน แต่หน้าดินที่มีลักษณะตื้นจะเหมาะในการใช้เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์หรือในบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงาม อาจจะเหมาะสำหรับใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าธรรมชาติ

2) ปัญหาแหล่งน้ำของจังหวัดเลย

(1) พื้นที่ของจังหวัดเลย มีลักษณะเป็นภูเขาสูง และมีพื้นที่การเกษตรอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาจากการที่ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดเป็นภูเขาสูง เมื่อเกิดฝนตกหรือถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะไหลจากภูเขาลูกต่างๆ ลงสู่แม่น้ำและพื้นที่ราบอย่างรวดเร็ว ประกอบกับตัวจังหวัดเลยเป็นแอ่ง ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมและเกิดความเสียหายอย่างหนักอยู่บ่อยครั้ง

(2) เมื่อถึงฤดูน้ำหลากมีน้ำในปริมาณมาก แต่เมื่อถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำในแม่น้ำสายหลักอันได้แก่แม่น้ำเลย เป็นต้น จะแห้งขอดลดอย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบตามมา คือ ราษฎรขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ผู้เลี้ยงปลาในกระชังมีเรื่องร้องเรียนบ่อยครั้ง

(3) พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ในที่ราบลุ่ม ซึ่งจะถูกชุมชนเมืองขยายตัวเข้ามาทำให้พื้นที่การเกษตรน้อยลง ส่วนพื้นที่การเกษตรที่อยู่แถบที่ราบเชิงเขาจะขาดแคลนแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ จะเป็นไปในลักษณะโครงการชลประทานขนาดเล็กและขุดลอกเป็นส่วนใหญ่

3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดเลย มีการผลิตพืชหลากหลายและต่อเนื่องตลอดปี ส่งผลให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดวัชพืชอย่างแพร่หลายทำให้เกิดผลกระทบกับตัวเกษตรกรผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข

- (1) รมรณรงค์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อฟื้นฟูสภาพดิน
- (2) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
- (3) ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพร และน้ำส้มควันไม้ เพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- (4) จัดทำโครงการตลาดนัดสีเขียว เพื่อใช้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษ โดยเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งกำหนดจัด ณ ถนนช้างเท้าขาวอำเภอเมืองเลย ทุกวันจันทร์และวันศุกร์ของสัปดาห์

7. สถานการณ์การผลิตและการตลาดกาแฟจังหวัดเลย

ด้วยพื้นที่จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของสภาพพื้นที่ ทำให้สามารถทำการเกษตรได้หลากหลาย ทั้งพืชไร่และพืชสวน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชแบบผสมผสาน แต่ประสบปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด เกษตรกรจึงมีการปลูกพืชชนิดใหม่ทดแทนพืชเดิม เพื่อเจาะตลาดใหม่ และลดปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาดในพื้นที่ พืชชนิดหนึ่งที่เกษตรกรให้ความสนใจ คือ กาแฟอาราบิก้า และกาแฟโรบัสต้า ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนพืชบางส่วนมาปลูกเป็นกาแฟในช่วงปี 2560 เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกกาแฟมากขึ้น เป็นพันธุ์ โรบัสต้าและพันธุ์อาราบิก้า เพื่อทดแทนพืชเดิม ที่ประสบปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ และปัญหาสินค้าล้นตลาด ซึ่งหลังจากทดลองปลูกกาแฟสามารถเจริญเติบโตในพื้นที่ได้ดี สามารถให้ผลผลิตได้ มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ และยังมีตลาดรองรับโดยเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟทั้งจังหวัด ประมาณ 3,266 ไร่ ได้รับมาตรฐานการผลิต (GAP) จำนวน 100 ราย พื้นที่ 880.25 ไร่ เก็บผลผลิตช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม ของทุกปี ช่วงผลผลิตออกมากจะเป็นช่วงเดือนธันวาคม มีปริมาณผลผลิตรวม 170 ตัน (สารกาแฟ) โดย 1) พ่อค้าท้องถิ่น การบริโภค และการแปรรูปภายในจังหวัด 27 ตัน 2) บริษัท เทสท์เล่ (ไทย) จำกัด 100 ตัน (จังหวัดชุมพร) และ บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะเซลล์ (ประเทศไทย) จำกัด 43 ตัน

แหล่งเพาะปลูกกาแฟจังหวัดเลย

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดเลย มีภูเขาล้อมรอบตัวเมือง ลักษณะเป็นแอ่งกระทะสูงจากระดับน้ำทะเล เฉลี่ย ประมาณ 250 เมตร ณ สถานีอุตุนิยมวิทยา ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 3 เขต ดังนี้คือ

- 1) เขตภูเขาสูง ทางด้านทิศตะวันตกทั้งหมด เริ่มตั้งแต่อำเภอภูกระดึงขึ้นไปอำเภอภูหลวง อำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ และเขตอำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้วทั้งหมด มีความสูงตั้งแต่เฉลี่ย 600 เมตร จากระดับน้ำทะเล
- 2) เขตที่ราบเชิงเขา ได้แก่ บริเวณตอนใต้และตะวันออกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอนาดัง อำเภอปากชม และพื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอภูกระดึงและกิ่งอำเภอภูหลวงเป็นเขตที่ไม่ค่อยมีภูเขาสูงนัก มีที่ราบเชิงเขาพอที่จะทำการเพาะปลูกได้ มีประชาชนหนาแน่นปานกลาง
- 3) เขตที่ราบลุ่ม มีพื้นที่น้อยมากในตอนกลางของจังหวัดคือ ลุ่มน้ำเลย ลุ่มน้ำโขง ได้แก่ บริเวณอำเภอวังสะพุง อำเภอเมือง อำเภอเชียงคาน เป็นเขตที่ทำการเกษตรได้ดี มีประชากรหนาแน่นมากกว่าเขตอื่น

8. การปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิก้า/โรบัสตา

8.1 การปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสตา

1) พื้นที่ปลูก

1.1) สภาพพื้นที่ปลูก เป็นพื้นที่ราบไม่มีน้ำท่วมขัง หรือมีความลาดเอียงไม่เกิน 35 % และมีความสูงไม่เกิน 700 เมตรจากระดับน้ำทะเล

1.2) สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิอยู่ในช่วง 20-30 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนไม่ควรน้อยกว่า 1,500 เมตร/ปี การกระจายของน้ำฝนดี มีความสม่ำเสมอไม่น้อยกว่า 7 เดือน ไม่ควรมีน้ำค้างแข็ง

1.3) สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน หรือ ดินร่วนปนทราย หน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ความเป็นกรดเป็นด่างอยู่ระหว่าง 5.5-6.0 แต่ไม่ควรต่ำกว่า 5

1.4) แหล่งน้ำ อาศัยน้ำฝน ให้น้ำช่วงหน้าแล้งโดยเฉพาะในช่วงปีแรกที่ปลูก

2) พันธุ์กาแฟโรบัสตา

2.1) การเลือกพันธุ์ (ในกรณีเกษตรกรเลือกพันธุ์ในสวนตนเอง)

- ให้ผลผลิตสูง เฉลี่ยเมล็ดกาแฟแห้ง 2 กิโลกรัม/ต้น/ปี ติดต่อกันนาน 3 ปี
- ข้อดี ความยาวข้อไม่ควรเกิน 8 เซนติเมตร
- รสชาติเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการ
- ขนาดของเมล็ดได้มาตรฐาน 100 เมล็ดแห้ง มีน้ำหนักประมาณ 12-15 กรัม

2.2) พันธุ์แนะนำ

ตารางที่ 28 แสดงลักษณะเด่นของกาแฟโรบัสตาพันธุ์แนะนำ

ลักษณะเด่น	ชุมพร 1	ชุมพร 2	ชุมพร 84-4	ชุมพร 84-5
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	349.8	349.3	481.5	427.7
น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)	17.95	16.2	15.5	17.0
คะแนนทดสอบการชิม (Cuptest)	7.2	7.2	7.2	7.2
ปริมาณเนื้อสารกาแฟที่สกัดได้ (%)	53.73	57.37	54.49	55.55
ปริมาณสารคาเฟอีน (%)	2.01	2.44	2.24	2.18
อัตราการเปลี่ยนผลสดเป็นเมล็ดแห้ง (%)	-	22.3	24.5	25.0
อายุการเก็บเกี่ยว (เดือน)	11	11	10-11	10-11
พื้นที่แนะนำ	จังหวัดชุมพร	จังหวัดชุมพร และ ระนอง ยกเว้นพื้นที่ที่เป็นทรายจัด และน้ำท่วม	จังหวัดชุมพร หรือพื้นที่อื่นที่ไม่มีน้ำท่วมขัง	

3) การปลูกกาแฟโรบัสตา

3.1) การเตรียมพื้นที่ปลูก ปรับพื้นที่ให้เรียบ ขุดถอนรากไม้ หากเป็นพื้นที่ลาดเอียงต้องทำขั้นบันไดสำหรับปลูกและปลูกหญ้าแฝกป้องกันการพังทลาย ระยะปลูก 3.0*3.0 ,3.0*4.0 หรือ 3.5*3.5 ตามสภาพพื้นที่ หลุมปลูกขนาด 50*50*50 หรือ 30*30*30 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก 3-5 กิโลกรัม และกินฟอสเฟต 200 - 300 กรัม ถ้าดินมีค่า PH ต่ำกว่า 5 ควรใส่ปูนขาวรองก้นหลุม

3.2) การเตรียมกล้าปลูก กล้าปลูกต้องแข็งแรง มีความสูงประมาณ 30 เซนติเมตร มีใบจริง 5-7 คู่ เป็นพันธุ์แนะนำ หรือพันธุ์ที่เกษตรกรเสียบบอดจากต้นที่คัดเลือกไว้

3.3) การเพาะกล้าจากเมล็ด เลือกผลกาแฟที่สุกแดงเต็มที่ นำผลกาแฟแช่น้ำให้ท่วม แช่ทิ้งไว้อย่างน้อย 1-2 คืน เพื่อให้เปลือกกาแฟนิ่ม บีบเปลือกกาแฟออกเพื่อเอาเมล็ดกาแฟที่อยู่ข้างใน นำเมล็ดกาแฟที่ได้มาผึ่งลมให้แห้ง จากนั้นนำเมล็ดไปเพาะในดินผสมที่เตรียมไว้

3.4) การปลูก ปลูกในช่วงต้นฝน โดยปลูกเสมอปากหลุมปลูก ปักหลักไม้ผูกต้นกล้าป้องกันลมโยก ควรให้น้ำหลังจากปลูก 2-3 สัปดาห์ หากไม่มีฝนตกควรทำร่มเงาชั่วคราวให้ต้นกล้า

- กรณีปลูกกลางแจ้งจำนวนต้นต่อพื้นที่ กรณีปลูกเป็นพืชเชิงเดี่ยว ใช้ 170 ต้น/ไร่ หากปลูกแซมมะพร้าว ทุเรียน จะใช้ต้นประมาณ 100 ต้น/ไร่

- กรณีปลูกร่วมทุเรียนควรปรับระยะปลูกให้เหมาะสม เนื่องจากกระทบต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตัวอย่างการปลูกร่วมกับทุเรียน 8*8 เมตร ปลูกห่างจากต้นทุเรียน 3 เมตร เมื่อต้นกาแฟมีทรงพุ่มขนาดใหญ่ ทำให้เหลือพื้นที่น้อยไม่สะดวกต่อการเก็บเกี่ยว ขนย้ายผลผลิตและดูแลรักษา ควรปลูกให้ห่างต้นทุเรียนมากขึ้น หรือลดจำนวนแถวปลูกลง

- กรณีปลูกแซมพืชอื่น ควรปลูกพืชให้ร่มเงาก่อนปลูกกาแฟ 6-12 เดือน เช่น สะตอ ใช้ระยะปลูก 15*15 เมตร แค ใช้ระยะปลูก 12*12 เมตร กระถิน ใช้ระยะปลูก 9*9 เมตร เป็นต้น

4) การดูแลรักษา

4.1) การให้ปุ๋ย เริ่มปลูก

ปีที่	สูตรปุ๋ย	อัตรา (กรัม/ต้น/ปี)	ระยะเวลาที่ใช้
1-2	15-15-15	100-300	ใส่ทุก 2-3 เดือน

เมื่อให้ผลผลิตแล้ว (3ปี ขึ้นไป)

เดือน	ปุ๋ยที่ใช้	อัตราที่ใช้ต่อต้น (กรัม)
เม.ย. หรือพ.ค.	ยูเรีย 18-46-0 0-0-60	60
ก.ค.	ยูเรีย 0-0-60	60
ก.ย.	ยูเรีย 0-0-60	60
ธ.ค.	ยูเรีย 0-0-60	60
	ปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก	3,000-5,000
	ปูนขาว/โดโลไมต์	500-1,000

หมายเหตุ : - ต้นที่มีผลผลิตมาก ให้เพิ่มปุ๋ยเคมีอีก 25-50 % -ใส่ปุ๋ยอัตรานี้ จะได้ผลผลิตเมล็ดแห้งประมาณ 250 กก./ไร่ หรือ 1.5 กก./ต้น (ระยะปลูก 3*3 เมตร) -การใส่ปุ๋ยบนที่ลาดชันให้ขุดหลุมฝังเป็นจุด ๆ 2-3 จุด

4.2) การให้น้ำ การปลูกกาแฟส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนธรรมชาติ พื้นที่ปลูกกาแฟควรมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,200-1,500 มิลลิเมตรต่อปี เกษตรกรควรดูแลให้ดินชื้นสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงหลังปลูกใหม่ๆ ตั้งแต่ช่วงที่ต้นกาแฟยังมีขนาดเล็กจนกระทั่งให้ผลผลิต ใน 1 รอบการผลิต ต้นกาแฟมีความต้องการน้ำ ดังนี้

ช่วงที่ดอกตูม ดอกกาแฟมีการพัฒนาจากเซลล์เล็กๆ เปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มดอก กลุ่มดอกนี้จะเจริญเติบโตเพิ่มขนาดขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งโตเต็มที่แล้วดอกจะหยุดเจริญ หรือเรียกได้ว่า “อยู่ในช่วงพักตัว” การพักตัวควรมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5-6 สัปดาห์ ช่วงพักตัวนี้ เป็นช่วงที่กาแฟไม่ต้องการน้ำ ดอกจึงจะมีการพักตัวเต็มที่และหลังจากดอกพักตัวเต็มที่แล้ว เมื่อได้ฝนหรือน้ำจึงจะบานพร้อมเพรียงกัน

ช่วงที่ดอกพักตัวสมบูรณ์และจะออกจากการพักตัว หลัจากดอกกาแฟได้พักตัวเต็มที่โดยการผ่านช่วงแล้งยาวนานพอสมควรแล้ว เมื่อได้ฝนหรือน้ำฝนในปริมาณที่เพียงพอดอกจะออกจากการพักตัวและเริ่มเจริญเติบโต มีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนเห็นเป็นดอกสีขาวในการออกจากการพักตัวนี้ บางครั้งฝนอาจตกน้อยจนมีปริมาณไม่พอเพียงพอต่อการออกจากการพักตัวและการเจริญเติบโตของดอกได้ ในสถานการณ์เช่นนี้ ควรให้น้ำเพิ่มเติม เพื่อให้ดอกบาน ได้เต็มที่อย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทำให้เก็บเกี่ยวผลกาแฟได้พร้อมกัน หลัจากดอกมีการพักตัวสมบูรณ์และพร้อมที่จะออกจากการพักตัวนั้น ต้นกาแฟต้องการน้ำเป็นปริมาณมาก หากมีฝนตกเพียงเล็กน้อยจะส่งผลให้ดอกและผลพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ดอกจะเหี่ยวและฝ่อไปไม่มีการติดผล เกษตรกรให้น้ำเพื่อช่วยให้ดอกมีการพัฒนาและติดผลได้ดี

ช่วงดอกบานกาแฟบานภายใน 7-10 วัน หลังจากได้น้ำฝนในปริมาณที่เพียงพอ ช่วงนี้กาแฟไม่ต้องการน้ำฝนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะขณะที่ดอกบานเป็นช่วงที่ดอกกำลังจะได้รับการผสมละอองเกสรจากต้นอื่น หากมีฝนตกหรือมีการให้น้ำแบบพ่นฝอย น้ำจะชะลอละอองเกสรตัวผู้ให้หลุดออก ไม่สามารถปลิวไปผสมกับดอกอื่นๆ ได้ ทำให้จำนวนดอกกาแฟได้รับการผสมลดลง ไม่สามารถปลิวไปผสมกับดอกอื่นๆ ได้ ดอกกาแฟจะไม่ติดผล ผลผลิตจะต่ำ ดังนั้นจะพบว่าในปีที่มีฝนตกในช่วงที่ดอกชูดใหญ่บานพอดีผลผลิตในปีนั้นจะต่ำ

ในช่วงเริ่มติดผล หลังจากดอกได้รับการผสมเกสรแล้ว มีการติดผลเกิดขึ้น ผลจะมีขนาดเล็กมาก อยู่เบียดกันเป็นกลุ่ม ช่วงนี้ถ้าความชื้นในดินไม่เพียงพอ ดอกที่เริ่มติดแล้วอาจจะฝ่อหรือเหลืองหลุดร่วงไปเป็นจำนวนมาก หากให้น้ำแล้วในช่วงที่ดอกบานและดินยังชื้นอยู่ อาจจะไม่ต้องให้น้ำในช่วงนี้ แต่ถ้ายังไม่ได้น้ำมาก่อนและฝนทิ้งช่วงนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำทุกๆ 3-4 สัปดาห์

ในช่วงที่ผลกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ช่วงที่ผลขยายตัวอย่างรวดเร็วและช่วงที่ผลสะสมน้ำหนัก เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด ต้นกาแฟไม่ควรขาดน้ำในช่วงนี้ (อายุ 3-4 เดือนหลัง ดอกบาน) เพราะผลจะขยายตัวอย่างรวดเร็วจากขนาดเม็ดพริกไทยขยายโตขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเวลา 3 เดือน ผลจะสร้างเนื้อเยื่อรอบ ๆ เมล็ดมากกว่าเนื้อเมล็ด และสร้างช่องว่างไว้ให้เมล็ดเจริญเติบโตมาในภายหลัง ถ้าช่วงนี้ต้นกาแฟขาดน้ำ เนื้อเยื่อรอบๆ เมล็ดขยายตัวได้น้อย ช่องว่างที่สร้างไว้ให้เมล็ดเติบโตจะมีขนาดเล็ก ทำให้ได้เมล็ดขนาดเล็กด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผลผลิตต่ำหากฝนไม่ตกในช่วงนี้ควรต้องให้น้ำแก่ต้นกาแฟ สำหรับช่วงผลสะสมน้ำหนักแห้ง ซึ่งเป็นช่วงระยะต่อจากช่วงผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นช่วงที่ผลสร้างเนื้อเมล็ด ในช่วงนี้ดินควรจะมีน้ำขึ้น โดยปกติฝนจะตกสม่ำเสมอหลังจากเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป จึงไม่มีปัญหาการขาดน้ำในระยเวลาดังกล่าว แต่ถ้าช่วงที่ฝนแล้งนานกว่า 3 สัปดาห์ ควรให้น้ำช่วย

4.3) การตัดแต่งกิ่ง

- ปีแรกที่ปลูกจากกิ่งหลัก 1 ต้น กาแฟจะแตกกิ่งหลักหลายกิ่ง เลือกกิ่งหลักที่แตกใหม่ที่สมบูรณ์ไว้ 3-4 กิ่ง รวมกิ่งหลักเดิม
- กิ่งหลักที่เว้นไว้ 3-5 กิ่งหลัก จัดให้กิ่งมีการกระจายตัวไม่เบียดชิดกัน
- ปีที่ 2-4 เมื่อกิ่งหลัก 3-5 กิ่งหลักโตเต็มที่ หมั่นปลิดกิ่งหลัก แขนงที่แตกออกจากกิ่งหลัก เหล่านี้ออกทุกๆ 2-4 เดือน
- หลังกิ่งหลักให้ผลผลิตเต็มที่แล้วเมื่ออายุ 7-9 ปี จะตัดกิ่งหลักที่ไม่สมบูรณ์ออกปีละ 1 กิ่ง พร้อมเลี้ยงกิ่งใหม่ทดแทนปีละ 1 กิ่ง เช่นเดียวกัน
- ทำซ้ำทุกปีจนครบทั้ง 5 กิ่งหลัก ซึ่งจะได้กิ่งหลักใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง เช่นเดิม
- เมื่อต้นกาแฟอายุมากจนให้ผลผลิตลดลง ไม่คุ้มค่าก็จะทำการตัดพุ่มต้นใหม่

4.4) การตัดพุ่มต้น

ระยะเวลาการตัด

ผลผลิตลดลงไม่คุ้มค่าการลงทุน

ต้นมีความสูงมากจนทำงานยากลำบาก

เมื่อกาแฟอายุมากกว่า 9 ปี ขึ้นไป

ต้น หรือ กิ่ง ได้รับความเสียหายมาก

การตัดพุ่มต้นควรทำในช่วงฤดูฝน ป้องกันการแห้งตายของต้นต่อ

วิธีการพุ่มต้น

วิธีที่ 1 ตัดให้เหลือแต่ตอสูงจากพื้นดินประมาณ 50 เซนติเมตร รอยแผลควรมีหน้าตัดเอียงเล็กน้อย เพื่อไม่ให้น้ำขังบนตอ ทาปูนแดงหรือสีตรรอยตัดป้องกันโรค เมื่อมีกิ่งใหม่ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร เลือกกิ่งที่สมบูรณ์ไว้ 3-4 กิ่ง เพื่อเป็นกิ่งหลัก

วิธีที่ 2 ตัดกิ่งระดับ 50 เซนติเมตร เหลือกิ่งที่เลี้ยงไว้ 1 กิ่ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าต้นยังไม่ตาย เมื่อกิ่งใหม่เจริญเติบโตดีแล้ว ให้ต้นกิ่งที่เลี้ยงทิ้งไป เหมาะสมกับต้นโทรม ไม่แข็งแรง หรือพื้นที่แห้งแล้ง ฝนตกไม่แน่นอน หากกิ่งที่เลี้ยงบังร่มกิ่งที่เกิดใหม่ ให้โน้มกิ่งที่เลี้ยงออกห่าง และตัดกิ่งที่เลี้ยงทิ้งไป เมื่อกิ่งที่เลี้ยงใหม่โตเต็มที่แล้ว

4.5) การกำจัดวัชพืช

วัชพืชใบแคบ มีทั้งอายุปีเดียวและข้ามปี เช่น หญ้าคา หญ้าจรจบ หญ้าตีนกาและหญ้าเห็บ เป็นต้น

วัชพืชใบกว้าง มีทั้งอายุปีเดียวและข้ามปี เช่น สาบแร้งสาบกา สาบหมา กระดุมใบเล็ก และกระดุมใบใหญ่ เป็นต้น

การป้องกันกำจัด ใช้แรงงานและเครื่องจักรกลตัด และใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืช

5) ศัตรูและการป้องกันกำจัด

5.1 โรคกาแฟ

โรคราสนิม

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Hemileia vastatrix*

ลักษณะอาการ จุดเหลืองใต้ใบขยายวงกว้าง มีสปอร์สีส้มทำให้ใบร่วง

การทำลาย ทั้งใบแก่และใบอ่อนในระยะต้นกล้าและต้นโตเต็มวัย

การป้องกัน 1) เลือกพันธุ์ต้านทาน หลีกเลี่ยงการใช้กาแฟโรบัสตาใบเล็ก เรียวยาว 2) การใช้สารป้องกัน

กำจัด เช่น คูปรวิท หรือ ออกซีคาร์บอกซิน เป็นต้น

โรคใบไหม้สีน้ำตาล

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Cercospora* sp.

ลักษณะอาการ จุดกลมสีน้ำตาลและขยายใหญ่ขึ้น แผลจะเห็นอาการเนื้อเยื่อตายสีน้ำตาลไหม้ เมื่อแผลแต่ละจุดขยายมารวมกันจะแสดงอาการเหมือนใบไหม้

การทำลาย พบเห็นในช่วงสภาพอากาศแห้งแล้ง ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน หรือ พืชได้รับเชื้อราผ่านทางบาดแผล

การป้องกัน 1) ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคและเผาทำลาย 2) การใช้สารป้องกันกำจัด เช่น แมนโคเซป หรือ แคปตาโฟล เป็นต้น

โรคแผลเน่า

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา *Colletrichum* sp.

ลักษณะอาการ จุดสีน้ำตาลเข้มบนผลกาแฟด้านใดด้านหนึ่ง กลางแผลขยายใหญ่ติดกัน รูปร่างไม่แน่นอน ทำให้เนื้อเยื่อผลยุบและเปลี่ยนเป็นสีดำแห้งติดอยู่บนต้น

การทำลาย ทำลายทั้งกาแฟอ่อนและผลแก่ มักพบในต้นที่ให้ผลผลิตมากๆ

การป้องกัน 1) เก็บผลและตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรค เผาทำลาย 2) ตัดแต่งกิ่ง หรือ เก็บผลเสร็จพร้อมใส่ปุ๋ย เพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้ต้นกาแฟ 3) การใช้สารป้องกันกำจัด เช่น แมนโคเซป หรือ แคปตาโฟล เป็นต้น

โรคกิ่งแห้ง

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ มีรอยไหม้บนกิ่งสีเขียว ข้อและปล้องของต้นมีสีเหลืองซีด ใบเหลืองและร่วงในเวลาต่อมา กิ่งจะเหี่ยวและแห้ง ตาดอกเหี่ยว

การทำลาย มักเกิดเมื่อมีสภาพแห้งแล้งเป็นเวลานาน หรือเมื่อต้นพืชอ่อนแอจากสาเหตุอื่นๆ เหมาะต่อเชื้อเข้าทำลายได้

การป้องกัน 1) ตัดแต่งกิ่งเป็นโรคออกเผาทำลาย 2) บำรุงต้นกาแฟให้แข็งแรง 3) รักษาความชื้นของดินในแปลงให้เหมาะสม 4) ใช้สารเคมี เช่น บอร์โดมิกซ์เจอร์ แมนโคเซป เป็นต้น

5.2) แมลงศัตรูพืช

หนอนเจาะต้นกาแฟสีแดง

ความเสียหาย เกิดกับต้นของกาแฟทั้งต้นเล็กและต้นให้ผลผลิตแล้ว

การทำลาย เจาะต้นและกิ่งจนหักโค่นล้ม

การป้องกัน 1) ทำงานพืชอาศัยบริเวณสวนกาแฟ 2) หมั่นรักษาความสะอาด และตรวจดูต้นกาแฟสม่ำเสมอ และ 3) ตัดกิ่งที่ถูกทำลายเผาทิ้ง ลดการระบาดของแมลง

มอดเจาะกิ่งกาแฟ

ความเสียหาย เกิดความเสียหายกับกิ่งกาแฟ ที่ให้ผลผลิตกิ่งจะแห้งตายเป็นสาเหตุให้โรคเข้าทำลายในเวลาต่อมา

การทำลาย ตัวเต็มวัยจะเจาะเข้าไปอาศัยขยายพันธุ์และเจริญเติบโตอยู่ภายในกิ่งกาแฟอ่อนแอผลผลิตลดลง

การป้องกัน 1) ตัดแต่งกิ่งที่ถูกทำลายเผาทิ้ง 2) บำรุงต้นกาแฟให้แข็งแรง

มอดเจาะผลกาแฟ

ความเสียหาย ก่อความเสียหายในวงกว้างกับผลผลิตกาแฟและเป็นมูลเหตุของการเข้าทำลายของเชื้อราต่อมา

การทำลาย ตัวเต็มวัยจะเจาะเข้าไปอาศัยขยายพันธุ์กัดกินเนื้อเยื่อเมล็ดกาแฟเป็นอาหารทำให้เมล็ดกาแฟเสียหายจากร่องรอยการเข้าทำลาย

การป้องกัน 1) เก็บผลผลิตในระยะเวลาฤดูกาลที่ถูกต้อง 2) เก็บผลกาแฟให้หมดไม่เหลือคาตันหรือหล่นคาพื้นดิน 3) ดูแลต้นกาแฟให้โปร่งและเก็บเกี่ยวสะดวก 4) เผาทำลายผลกาแฟที่ถูกเจาะทำลาย 5) ทำกับดักล่อมอดทั้งในแปลง และโรงเก็บกาแฟแห้ง โดยใช้เมทิลแอลกอฮอล์ และเอทิลแอลกอฮอล์ อัตรา 1: 1

เพลี้ยแป้ง (ในกรณีปลูกร่วมกับทุเรียน)

ความเสียหาย ผลกระทบจากการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในทุเรียน ทำให้แมลงวันย้ายมาที่ต้นกาแฟ แสดงอาการใบเหลืองและร่วง ผลผลิตกาแฟพัฒนาไม่สมบูรณ์และเกิดเชื้อราตามมา

การทำลาย ตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ใบแก่ ส่วนอ่อนของกิ่งกาแฟและหากพบในระยะติดผล จะดูดกินน้ำเลี้ยงทำให้ผลพัฒนาไม่สมบูรณ์

การป้องกัน ฉีดพ่นสารเคมีเช่นเดียวกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในทุเรียน

6) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

6.1) การเก็บเกี่ยว

เก็บผลกาแฟที่มีสีแดง สีเหลือง หรือ สีส้มแดง ไม่น้อยกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของพื้นผิวทั้งหมด

ไม่เก็บเกี่ยวผลอ่อนที่มีสีเขียว ผลร่วงและผลสุกเกินไป

6.2) อุปกรณ์การเก็บ

ภาชนะรองเก็บ ทำจากกระสอบปุ๋ย/ตาข่ายสีฟ้าขนาด 2*2 เมตร หรือ 1.5*1.5 เมตร ตะขอเกี่ยวกิ่ง

6.3) วิธีการเก็บ

เก็บเป็นรุ่น ไม่เก็บผลกาแพสุกที่ร่วงบนพื้นดินเกิน 1 วัน เนื่องจากอาจปนเปื้อนเชื้อรา
เก็บรอบสุดท้ายต้องเก็บผลกาแพให้หมดต้น ป้องกันมอดเจาะผลกาแพอาศัยข้ามปี
ใช้วัสดุรองพื้นบริเวณใต้ต้นกาแพขณะทำการเก็บ ป้องกันการปนเปื้อนกับเมล็ดกาแพเก่าที่หล่นใต้ต้น
ภาชนะบรรจุผลกาแพที่เก็บต้องสะอาด ปลอดภัย
นำผลกาแพที่เก็บได้เข้าสู่กระบวนการทำแห้ง อย่างช้าไม่เกิน 24 ชั่วโมง

6.4) การตากแห้ง

คัดแยกผลสดเมล็ดกาแพที่สมบูรณ์ออกจากผลกาแพที่ไม่สมบูรณ์ หรือ ผลเสียหายโดยวิธีการลอยน้ำ
ตากกาแพบนพื้นสะอาด มีการถ่ายเทอากาศดีและได้รับแสงแดดตลอดทั้งวัน
ควรเกลี่ยผลกาแพที่ตากให้มีความหนาไม่เกิน 5 เซนติเมตร และพลิกกลับผลเมล็ดกาแพ
อย่างสม่ำเสมอ วันละ 4 ครั้ง

หลังตากได้ 5-7 วัน ระวังไม่ให้ผลกาแพเปียกฝน หรือน้ำค้าง โดยการคลุมกองกาแพในเวลากลางคืน
ผลกาแพจะแห้งเหมาะสม เมื่อได้รับแสงแดดเต็มที่ประมาณ 15 วัน
เก็บผลกาแพแห้งในภาชนะที่สะอาดปลอดภัย

6.5) การสีผลกาแพแห้ง

ใช้เครื่องสีผลกาแพแห้งที่มีคุณภาพดี หากไม่ต้องการสีควรเก็บผลกาแพแห้งในโรงเก็บ
ที่สะอาดถูกหลักอนามัย

6.6) การเก็บรักษาเมล็ดกาแพ

ภาชนะบรรจุเมล็ดกาแพต้องสะอาดปราศจากกลิ่นไม่พึงประสงค์
เก็บในโรงเก็บที่สะอาด ยกพื้นที่ตั้งกระสอบเพื่อป้องกันความชื้น
เก็บแยกจากสาเคมี หรือสินค้าที่มีกลิ่น

6.7) การขนย้าย

ขณะขนย้ายเมล็ดกาแพควรป้องกันการเปียกชื้น โดยการคลุมผ้าใบ หรือขนย้ายในช่วงกลางวันเป็นต้น

7) มาตรฐานคุณภาพกาแพ

7.1) ความชื้น

เมล็ดกาแพที่ไม่ต้องการเก็บรักษาหรือขนส่งเป็นระยะเวลาไม่นานความชื้นไม่เกินร้อยละ 13
เมล็ดกาแพที่ต้องเก็บรักษาหรือขนส่งเป็นระยะเวลานาน ความชื้นไม่เกินร้อยละ 12.5

7.2) ข้อบกพร่องของเมล็ดกาแพ

ข้อบกพร่อง	สัดส่วนโดยน้ำหนัก (%)
เมล็ดดำ	2
เมล็ดขึ้นรา	0.5
เมล็ดแตก	2
เมล็ดถูกแมลงทำลาย	4

ข้อบกพร่อง	สัดส่วนโดยน้ำหนัก (%)
ผลกาแฟแห้ง	0.5
สิ่งแปลกปลอม	0.5
ข้อบกพร่อง รวม	7

รายละเอียดข้อบกพร่อง

ข้อบกพร่อง	ความหมาย
1. สิ่งแปลกปลอม	สิ่งเจือปนทางกายภาพอื่นๆ ที่ไม่ใช่เมล็ดกาแฟ เช่น เศษหิน ดิน เศษไม้ รวมทั้งเปลือกและเยื่อหุ้มเมล็ดกาแฟ
2. เมล็ดดำ	เมล็ดที่มีสีดำภายใน และ/ หรือ ภายนอกมากกว่าครึ่งหนึ่งของเมล็ด
3. เมล็ดแตก	เมล็ดกาแฟที่แตกออกเป็นชิ้นเล็กกว่าครึ่งหนึ่งของกาแฟเต็มเมล็ด
4. เมล็ดมอดเจาะ หรือ ที่ถูกแมลงทำลาย	เมล็ดกาแฟที่ถูกแมลงกัดแทะ หรือ เจาะจนเกิดเป็นรูมากกว่า
5. เมล็ดที่ขึ้นรา	เมล็ดกาแฟที่มีลักษณะการเข้าทำลายของเชื้อราที่ผิวเมล็ด
6. ผลกาแฟแห้ง	ผลกาแฟที่ผ่านกรรมวิธีการทำให้ผลกาแฟแห้งที่ยังไม่ได้สีเปลือกออก รวมทั้งเมล็ดกาแฟที่มีเปลือกติดบางส่วน
7. ข้อบกพร่องรวม	ปริมาณโดยน้ำหนักของข้อบกพร่อง ข้อ 1-6 รวมกัน

8) การเพิ่มผลผลิตกาแฟโรบัสตาโดยการเปลี่ยนยอด

หากเกษตรกรมีสวนกาแฟอายุมากกว่า 8 ปี และได้ทำการตัดพุ่มต้นแล้ว การเปลี่ยนยอดกาแฟด้วยพันธุ์ที่ดีกว่า จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงกว่าเดิม และได้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพดี

ในกรณีมีต้นกล้ากาแฟที่เพาะไว้แล้ว สามารถทำการเปลี่ยนยอดด้วยกาแฟพันธุ์ที่ดีกว่าได้เช่นกัน

การเปลี่ยนยอดกาแฟใช้วิธีเสียบลิ้ม ซึ่งทำได้ง่าย รวดเร็ว และให้ผลสำเร็จดี 90-100 %

ลักษณะที่ดีของต้นที่ใช้เป็นพันธุ์ที่ดี เกษตรกรควรเลือกลักษณะดังนี้

1) ต้นแข็งแรง ไม่อ่อนแอต่อโรคโดยเฉพาะราสนิมและแอนแทรคโนส และให้ผลผลิตสม่ำเสมอทุกปี

2) ให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟสูง โดยดูจาก

แต่ละกิ่งหลักมีกิ่งให้ผลเป็นจำนวนมาก (ไม่น้อยกว่า 40 กิ่งต่อกิ่งหลัก)

กิ่งให้ผลมีข้อถี่และมีจำนวนข้อมาก (ไม่น้อยกว่า 10 ข้อต่อกิ่งให้ผล)

มีจำนวนผลต่อข้อสูง (ไม่น้อยกว่า 20 ผลต่อข้อ)

3) ให้ผลผลิตเร็ว ภายใน 2-3 ปี หลังจากปลูก

4) เมล็ดกาแฟแห้งมีขนาดไม่เล็กจนเกินไป เมล็ดร้อยละ 80 ควรมี

ความกว้างไม่ควรต่ำกว่า 5.0 มม. (เบอร์ 14)

น้ำหนัก 100 เมล็ดแห้งที่ความชื้น 12 % ไม่ต่ำกว่า 15 กรัม

5) เมล็ดกาแฟแห้งนำไปคั่วชงดื่ม ให้รสชาติดี

การเตรียมกิ่งพันธุ์ดี

ต้นพันธุ์ควรได้น้ำและปุ๋ยเต็มที่ สมบูรณ์แข็งแรงไม่มีโรคและแมลงรบกวน

กิ่งที่ใช้ต้องเป็น กิ่งกระโดง หรือ กิ่งแขนง เท่านั้น

กิ่งยิ่ง สด ยิ่งดี ตัดจากต้นแล้วเอาเข้าร่มทันที ควรตัดให้พอใช้เฉพาะวันต่อวัน

กิ่งส่วนที่ใช้ได้ดี คือ ส่วนปลายยอดและ 2-3 ข้อถัดลงมา ตัดกิ่งเป็นท่อนๆ แต่ละท่อนมี 1-2 ข้อ

นำลงแช่ในสารละลายป้องกันกำจัดโรคพืชชนิดดูดซึม เช่น เบนเลทเข้มข้น นาน 30 นาที

ขั้นตอนการเปลี่ยนยอดต้นตอในถุงดำ

- 1) เตรียมต้นกล้าที่ใช้เป็นต้นตอ อายุ 8-12 เดือน
- 2) เตรียมกิ่งพันธุ์ดีใช้ส่วนยอด 2 ข้อแรก (นับจากปลายยอดตัดใบให้เหลือ $\frac{1}{4}$ ของใบ)
- 3) ใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่งตัดต้นตอตั้งฉากกับกิ่งที่ระดับ 3-6 นิ้ว จากผิวดิน
- 4) ผ่ากลางต้นตอลึกประมาณ 1 นิ้ว
- 5) เชื่อมกิ่งพันธุ์ดีให้รอยแผลเฉียงลง แผลเรียวยาว $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ นิ้ว จากผิวดิน
- 6) นำกิ่งพันธุ์ดีไปเสียบบนรอยแผลของต้นตอ โดยใช้มีดนำร่อง
- 7) รอยแผลต้องแนบสนิทกัน ถ้าต้นตอมีขนาดใหญ่กว่า ให้วางกิ่งพันธุ์ดีชิดริมด้านใด ด้านหนึ่ง
- 8) ผูกเชือกฟางให้แน่นตรงรอยแผล
- 9) นำเข้ากระโจมที่ปิดมิดชิด รอ 10-14 วัน เปิดดู ต้นควรมียอดเขียวสดใส ถ้ายอดเหี่ยวให้ทำการซ่อมใหม่ ปิดกระโจมไว้อย่างเดิม รอ 30-45 วัน เมื่อครบกำหนดให้เปิดผ้าคลุมที่ละน้อย วันละ 2-3 ชั่วโมง ก่อนและหลังเปิดมากขึ้น นานขึ้นเรื่อย ๆ ในวันต่อๆ มาจนเปิดหมด จึงเอาออกได้ และอีกประมาณ 2 เดือน ค่อยกรีดเชือกตรงแผลออก

ขั้นตอนการเปลี่ยนยอดกาแฟในสวน

- 1) ตัดกิ่งต้นตอตั้งฉากที่ความยาว 4-6 นิ้ว จากโคนกิ่ง ใช้มีดผ่ากิ่งกลางลึกประมาณ 1 นิ้ว
- 2) เตรียมกิ่งพันธุ์ดี ใช้ส่วนยอด 2 ข้อแรก (นับจากปลายยอดตัดใบให้เหลือ $\frac{1}{4}$ ของใบ)
- 3) เชื่อมกิ่งพันธุ์ดีให้รอยแผลเฉียงลง แผลเรียวยาว $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ นิ้ว กลับด้านหลัง เชื่อมแบบเดียวกัน
- 4) นำกิ่งพันธุ์ดีเสียบบนรอยแผลของต้นตอ ใช้มีดนำร่องให้รอยแผลแนบสนิทกันอย่างน้อย 1 ด้าน
- 5) ผูกเชือกฟางตรงรอยแผลให้แน่น
- 6) ใช้ถุงพลาสติกกลีบนอกเข้าข้างใน เพื่อให้ถุงพองคลุมแล้วผูกด้วยเชือกฟางให้แน่น อย่าให้อากาศเข้าได้
- 7) ผู้ปลายถุงเข้ากับกิ่งพีเลียง เพื่อพยุงถุงไว้ไม่ให้ตะกับด้านในของถุง
- 8) พรางแสงด้วยร่มเงาจากกิ่งพีเลียง หรือ ใช้ถุงปุ๋ยทำเป็นโครงคลุมไว้

ข้อปฏิบัติขณะทำการเปลี่ยนยอด

- ควรทำในที่ร่ม ถ้าทำกลางแจ้งควรเลือกเวลาเช้า หรือ เย็น จะได้ไม่ร้อนจัด
- มีดและกรรไกรต้องคม ควรลับไว้ก่อนใช้
- ต้นตอและกิ่งพันธุ์ดีควรมีขนาดใกล้เคียงกัน
- ถ้ากิ่งพันธุ์ดีมีขนาดใหญ่ หรือ เล็กเกินไป ต้องจัดวางให้กิ่งพันธุ์ดีชิดขอบของต้นตอด้านใดด้านหนึ่ง

- ทำด้วยความรวดเร็ว โดยเตรียมแปลต้นตอก่อน แล้วค่อยเตรียมแปลกิ่งพันธุ์ดี
- สำหรับต้นตอในถุงดำ เมื่อเปลี่ยนยอดเสร็จแล้วให้วางในตู้ขึ้นให้เร็วที่สุด และไม่ควรเคลื่อนย้ายต้นอีก
- สำหรับต้นตอในสวน ควรเปลี่ยนยอดแถวละพันธุ์สลับแถวกันไป

ข้อปฏิบัติหลังจากการเปลี่ยนยอด

1) หมั่นลดยอดที่เกิดจากต้นตอให้หมดเพื่อให้ยอดที่นำมาเปลี่ยนเติบโตเร็ว

2) สำหรับการเปลี่ยนยอดต้นตอในถุงดำ

2.1) ตู้ขึ้นควรอยู่ในที่ร่มรื่น ภายในตู้มีอุณหภูมิต่ำกว่า 30 องศาเซลเซียส และความชื้นอากาศ 90-100 %

หมั่นตรวจดูอย่าให้มีรอยร้าว

2.2) แปลจะสมานติดกันภายใน 30-45 วัน หลังการเสียบกิ่ง หลังจากนั้นอีก 45-60 วัน ตัดเชือกฟางทั้ง

อย่าปล่อยให้รัดกิ่งจนคอด

3) สำหรับการเปลี่ยนยอดต้นตอในสวนเดิม

3.1) แปลจะสมานติดกันภายใน 30-45 วัน หลังการเสียบกิ่ง ให้ตัดเชือกรัดปากถุงออก

3.2) รอดูอีก 7-14 วัน ค่อยเริ่ม ค่อยเริ่มตัดกิ่งให้ร่มเงาออกทีละกิ่ง

8.2 การปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิกา

วิธี การปลูกกาแฟอาราบิกา ในพื้นที่ที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล 700 เมตร ลงมาทำให้กาแฟสุกเร็วขึ้น จากการที่มีอากาศหนาวและพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 700 เมตร ขึ้นไป ส่งผลให้มีสารกาแฟลดลงตามไปด้วย แต่ราคายังสูงกว่าบางสายพันธุ์ ซึ่งสายพันธุ์อาราบิกาที่ได้นำมาปลูกมีความเหมาะสมกับสภาพอากาศในพื้นที่สูงของจังหวัดเลย และได้ขยายผลการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจอีกตัวหนึ่ง และสามารถปลูกแซมในสวนยางพาราได้ด้วย โดยปลูกพร้อมกับยางพาราพออายุได้ 3 ปี กาแฟจะให้ผลผลิตก่อนยางพารา ช่วงการเก็บผลผลิตกาแฟได้ใน 7 ปี ยางพาราจะอายุได้ 10 ปี กาแฟจะได้ผลผลิตที่น้อยลงจากการถูกยางพาราบังแสงหมดก็เปลี่ยนเป็นได้รายได้จากยางพาราต่อไป หากปลูกกาแฟกลางแจ้งสามารถเก็บผลผลิตได้นานถึง 20 ปี ขึ้นกับการดูแลตัดแต่งกิ่งและการบริหารจัดการที่ดีด้วย การปลูกกาแฟ จะปลูกระยะ 2x2 เมตร ได้ประมาณ 400 ต้น /ไร่ และควรให้ต้นกาแฟมีใบแก่ 6-8 คู่ ถึงให้เกษตรกรนำไปปลูก โดยให้ไปปรับตัวทนแล้งในแปลงปลูกเอง เพื่อไม่ให้ต้นกาแฟชะงักการเจริญเติบโตมากเกินไป อายุ 8 ปีขึ้นไป ควรทำการแต่งกิ่ง 50 เปอร์เซ็นต์ก่อน โดยแต่งแถวเว้นแถว การปลูกกลางแจ้ง 1-3 ปี ก่อนกาแฟให้ผลผลิตก็ควรหาพืชแซมที่เป็นร่มเงาและสร้างรายได้เสริม เช่น มะละกอ กัลยาร เป็นต้น

แหล่งปลูกที่เหมาะสมสำหรับกาแฟอาราบิกา

แหล่งปลูกที่เหมาะสมสำหรับกาแฟอาราบิกา คือ พื้นที่ปลูกตั้งแต่เส้นรุ้ง 17 องศาเหนือ ขึ้นไป มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 700 เมตร ขึ้นไป มีความลาดเอียงไม่เกิน 30 เปอร์เซ็นต์

ลักษณะดิน

ลักษณะดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ชั้นดินลึกไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร มีความเป็น กรด-ด่าง 5.5-6.5 และระบายน้ำดี

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 15-25 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 60%

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำอาศัย น้ำฝนจากธรรมชาติ ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตร ต่อปี มีการกระจายของฝน 5-8 เดือน มีแหล่งน้ำสะอาดและมีปริมาณพอที่จะให้น้ำได้ตลอดช่วงฤดูแล้ง

การปลูก

การปลูกต้นกล้าอายุตั้งแต่ 8-12 เดือน หรือมีใบจริงไม่น้อยกว่า 4 - 5 คู่

การตัดแต่งกิ่ง

วิธีการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งแบบต้นเดี่ยวของอินเดีย (Indian single stem pruning) หรือการตัดแต่งแบบทรงร่ม (Umbrella) เป็นวิธีการที่ใช้กับกาแฟอาราบิก้าที่ปลูกภายใต้สภาพร่มเงา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) เมื่อต้นกาแฟเจริญเติบโตจนมีความสูง 90 เซนติเมตร ตัดยอดให้เหลือความสูงเพียง 75 เซนติเมตร
- 2) เลือกกิ่งแขนงที่ 1 (primary branch) ที่อ่อนแอทั้ง 1 กิ่ง เพื่อป้องกันยอดฉีกกลาง ต้องคอยตัดยอดที่แตกออกจากโคนกิ่งแขนงของลำต้นทุกยอดทั้ง และกิ่งแขนงที่ 1 จะให้ผลผลิต 2-3 ปี ก็จะต้องตัดกิ่งแขนงที่ 2 (Secondary branch) กิ่งแขนงที่ 3 (tertiary branch) และกิ่งแขนงที่ 4 (quaternary branch) ให้ผลผลิตช่วง 1-8 ปี
- 3) เมื่อต้นกาแฟให้ผลผลิตลดลง ต้องปล่อยให้มีการแตกยอดออกมาใหม่ 1 ยอด จากโคนของกิ่งแขนงที่ 1 ที่อยู่สูงสุดหรือถัดลงมา และเมื่อยอดสูงไปถึงระดับ 170 เซนติเมตร ตัดให้เหลือความสูงเพียง 150 เซนติเมตร ตัดกิ่งแขนงที่ 1 ที่อยู่สูงสุดให้เหลือเพียง 1 กิ่ง ซึ่งจะสามารถให้ผลผลิตต่อไปอีก 8-10 ปี

การตัดแต่งแบบหลายลำต้น (Multiple stem pruning system) วิธีการนี้ใช้กับต้นกาแฟอาราบิก้าที่ปลูกกลางแจ้ง โดยทำให้เกิดต้นกาแฟหลายลำต้น จากโคนต้นที่ถูกตัด แต่คัดเลือกเหลือเพียง 2 ลำต้น ซึ่งมีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

- 1) เมื่อต้นกาแฟสูงถึง 69 เซนติเมตร ให้ตัดยอดให้เหลือความสูงเพียง 53 เซนติเมตร เหนือพื้นดินมียอดแตกออกมาจากข้อโคนกิ่งแขนงที่ 1 จากคูที่อยู่บนสุด 2 ยอด จะต้องตัดกิ่งแขนงที่ 1 ทั้ง ทั้ง 2 ข้าง
- 2) ปล่อยให้ยอดทั้ง 2 ยอด เจริญเติบโตขึ้นไปทางด้านบน ในขณะเดียวกันกิ่งแขนงที่ 1 ที่อยู่ต่ำกว่าความสูง 53 เซนติเมตร เริ่มให้ผลผลิต
- 3) กิ่งแขนงที่ 1 ซึ่งอยู่ต่ำกว่าความสูง 53 เซนติเมตร จะถูกตัดทิ้ง หลังจากที่ได้ให้ผลผลิตแล้ว ในขณะเดียวกันกิ่งแขนงที่ 1 ที่อยู่ระดับต่างๆ ของลำต้นทั้งสองก็เริ่มให้ผลผลิต
- 4) ต้นกาแฟที่เจริญเป็นลำต้นใหญ่ 2 ลำต้น จะสามารถให้ผลผลิตอีก 2-4 ปี และขณะเดียวกันก็จะเกิดหน่อขึ้นมาเป็นลำต้นใหม่อีกบริเวณโคนต้นกาแฟเดิม ปล่อยให้หน่อที่แตกใหม่เจริญเป็นต้นใหม่ ตัดให้เหลือเพียง 3 ลำต้น
- 5) ให้ตัดต้นกาแฟเก่าทั้ง 2 ต้นทิ้ง และเลี้ยงหน่อใหม่ ที่เจริญเป็นต้นใหม่ ซึ่งจะสามารถให้ผลผลิตได้อีก 2 - 4 ปี แล้วจึงตัดต้นเก่าเพื่อให้แตกต้นใหม่อีก

การให้ปุ๋ย

การให้ปุ๋ยกาแฟ เป็นพืชที่ต้องการปุ๋ยค่อนข้างสูง โดยเฉพาะช่วงระยะเวลาเริ่มออกดอก ติดผล หากขาดปุ๋ยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นช่วงฤดูแล้ง ความชื้นในดินและในดอกกาแฟน้อย และอุณหภูมิสูง กาแฟจะแสดงอาการเป็นโรคยอดแห้ง (Die back) ไม่เจริญเติบโต และตายในที่สุด สำหรับธาตุอาหารที่ต้นกาแฟต้องการ มีอยู่ 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มธาตุอาหารหลัก ได้แก่ N P K (Primary nutrients)
- กลุ่มธาตุอาหารรอง ได้แก่ Ca Mg S (secondary nutrients)

– ธาตุอาหารจุลธาตุ ได้แก่ Fe Mn Zn Cu B Mo และ Cl ระดับความสูง 700-900 เมตร จากระดับน้ำทะเล ควรใส่ปุ๋ย ช่วงเดือนพฤษภาคม กรกฎาคม และกันยายน ระดับความสูง 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล ควรใส่ปุ๋ยช่วงเดือนพฤษภาคม สิงหาคม และตุลาคม

การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของกาแฟ ได้แก่ เนื้อสารกาแฟ (Body) รสชาติ (Flavour) ความเป็นกรด (Acidity) และมีกลิ่นหอม (Aroma) หากเก็บผลที่ยังไม่สุก และช่วงเวลาในการเก็บไม่เหมาะสม นอกจากจะมีผลต่อคุณภาพ และรสชาติแล้ว ยังมีผลทำให้ต้นทุนการผลิต (ค่าแรงงาน) เพิ่มขึ้น

อายุการเก็บเกี่ยว ผลกาแฟในแต่ละสภาพพื้นที่ปลูกไม่พร้อมกัน

– ระดับความสูง 700-900 เมตร จากระดับน้ำทะเล อายุการเก็บเกี่ยว (ตั้งแต่ติดผล-ผลสุก) ประมาณ 6 เดือน

– ระดับความสูง 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล อายุการเก็บเกี่ยว (ตั้งแต่ติดผล-ผลสุก) ประมาณ 9 เดือน

วิธีการเก็บเกี่ยว การเก็บที่ละผลหรือทั้งช่อ โดยเก็บเฉพาะผลที่สุกในแต่ละช่อ หรือเก็บทั้งช่อก็ได้ หากผลสุกพร้อมกัน เป็นวิธีการที่จะสามารถควบคุมคุณภาพของกาแฟได้ดีที่สุด

ดัชนีการเก็บเกี่ยว

– ควรเก็บผลที่สุก 90-100 เปอร์เซ็นต์ คือ เมื่อผลมีสีแดงเกือบทั้งผล หรือทั่วทั้งผล หรือผลมีสีเหลืองเกือบทั้งผล หรือทั่วทั้งผล (บางสายพันธุ์ ผลสุกจะเป็นสีเหลือง)

– การทดสอบผลสุกพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว โดยการปลิดผลกาแฟ แล้วใช้นิ้วบีบผล ถ้าผลสุกเปลือกจะแตกง่าย และเมล็ดกาแฟจะไหลออกมา

– การเก็บผลควรพิจารณาการสุกของผลบนแต่ละกิ่ง ที่ให้ผลในแต่ละต้น ว่ามีผลสุกมากกว่าร้อยละ 50 ในการเก็บผลผลิตครั้งแรก ซึ่งปกติการเก็บผลกาแฟจะต้องใช้เวลาเก็บประมาณ 2-4 ครั้ง

การแปรรูป

การแปรรูป วิธีการแปรรูปมี 2 วิธี ที่นิยมปฏิบัติกัน คือ

1) การทำสารกาแฟโดยวิธีเปียก (Wet Method or Wash Method) เป็นวิธีการที่นิยมกันแพร่หลาย เพราะจะได้สารกาแฟที่มีคุณภาพ รสชาติดีกว่า ราคาสูงกว่าวิธีตากแห้ง (Dry method) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การปอกเปลือก (Pulping) โดยการนำผลกาแฟสุกที่เก็บ ได้มาปอกเปลือกนอกทันที โดยเครื่องปอกเปลือก โดยใช้น้ำสะอาดขณะที่เครื่องทำงาน ไม่ควรเก็บผลกาแฟไว้นานหลังการเก็บเกี่ยว เพราะผลกาแฟเหล่านี้ จะเกิดการหมัก (fermentation) ขึ้นมา จะทำให้คุณภาพของสารกาแฟ มีรสชาติเสียไป ดังนั้น หลังปอกเปลือกแล้ว จึงต้องนำไปขจัดเมือก

1.1) การกำจัดเมือก (demucilaging) เมล็ดกาแฟที่ปอกเปลือกนอกออกแล้ว จะมีเมือก (mucilage) ห่อหุ้มเมล็ดอยู่ จะต้องกำจัดออกไป ซึ่งมีวิธีการอยู่ 3 วิธี คือ

(1) การกำจัดเมือกโดยวิธีการหมักตามธรรมชาติ (Natural Fermentation) เป็นวิธีการที่ปฏิบัติดั้งเดิม โดยนำเมล็ดกาแฟที่ปอกเปลือกออกแล้วมาแช่ในบ่อซีเมนต์ ขนาด 3×1.5×1.2 เมตร มีรูระบายน้ำออกด้านล่าง ใส่เมล็ดกาแฟประมาณ 3/4 ของบ่อ แล้วใส่น้ำให้ท่วมสูงกว่ากาแฟ แล้วคลุมบ่อด้วยผ้าหรือพลาสติกปิดปากบ่อซีเมนต์ ทิ้งไว้ 24-48 ชั่วโมง ในกรณีที่อุณหภูมิอากาศหนาวเย็น การหมักอาจใช้เวลา 48-72 ชั่วโมง จากนั้นปล่อยน้ำทิ้ง

แล้วนำเมล็ดมาล้างน้ำให้สะอาด นำเมล็ดมาขัดอีกครั้งในตะกร้าตาถี่ ที่มีปากตะกร้ากว้าง กันไม่ลึกมาก เมื่อขัดแล้วเมล็ดกาแฟจะไม่ลื่น แล้วล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งก่อนที่จะนำไปตาก

(2) การกำจัดเมือกโดยการใช้ด่าง (Treatment with alkali) วิธีนี้จะใช้เวลาประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมง (โรบัสตา 1 ชั่วโมง 30 นาที) โดยการนำเอาโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) ความเข้มข้น 10% โดยใช้โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 1 กิโลกรัม/น้ำ 10 ลิตร เทลงในบ่อซีเมนต์ที่ใช้หมักเมล็ดกาแฟ หลังจากเทเมล็ดกาแฟ ประมาณ 250-300 กิโลกรัม และเกลี่ยให้เสมอกัน จากนั้นใช้ไม้พายกวาดเมล็ดกาแฟเพื่อให้สารละลายกระจายให้ทั่วทั้งบ่อ ประมาณ 30-60 นาที หลังจากทิ้งไว้ 20 นาที แล้วตรวจสอบว่าด่างย่อยเมือกออกหมด หรือหากยังไม่ออกให้กวาดอีกครั้งจนครบ 30 นาที แล้วตรวจสอบอีกครั้ง เมื่อเมือกออกหมดต้องนำเมล็ดกาแฟไปล้างด้วยน้ำสะอาด 3-4 ครั้ง ก่อนนำไปผึ่งแดดให้แห้ง

(3) การกำจัดเมือกโดยใช้แรงเสียดทาน (Removal of mucilage by friction) โดยใช้เครื่องปอกเปลือก ชื่อ “Aguapulper” สามารถจะกะเทาะเปลือกนอกและกำจัดเมือกของเมล็ดกาแฟในเวลาเดียวกัน แต่มีข้อเสียคือทำให้เมล็ดเกิดแผล ดังนั้น จึงควรคัดผลกาแฟให้มีขนาดใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อลดความเสียหายของเมล็ดให้น้อยลง 3) การตากหรือการทำแห้ง (Drying) หลังจากเมล็ดกาแฟผ่านการล้างทำความสะอาดแล้ว นำเมล็ดกาแฟมาเทลงบนลานตากที่ทำทำความสะอาดแล้ว หรือเทลงบนตาข่ายพลาสติกบนแคร่ไม้ไผ่ เกลี่ยเมล็ดกาแฟให้กระจายสม่ำเสมอ ไม่ควรหนาเกิน 4 นิ้ว ควรที่จะเกลี่ยเมล็ดกาแฟวันละ 2-4 ครั้ง จะทำให้เมล็ดแห้งเร็วขึ้น และเวลากลางคืนควรกองเมล็ดเป็นกองๆ และใช้พลาสติกคลุมเพื่อป้องกันน้ำฝนหรือน้ำค้าง ใช้เวลาตาก ประมาณ 710 วัน เมล็ดจะมีความชื้นประมาณ 13% 4) การบรรจุ (Packing) เมล็ด กาแฟที่ได้ควรเก็บไว้ในรูปของกาแฟกะลา (Parchment Coffee) เพราะจะสามารถรักษาเนื้อกาแฟและป้องกันความชื้นกาแฟได้ดี ควรบรรจุในกระสอบป่านใหม่ และควรกลับด้านในของกระสอบป่านออกมาผึ่งลมก่อนนำไปใช้ เก็บในโรงเก็บที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อับชื้น หรือมีกลิ่นเหม็น 5) การสีกาแฟกะลา (Hulling) กาแฟกะลาที่จะนำไปจำหน่ายควรจะสีเพื่อเอากะลาออกด้วยเครื่องสีกะลา จะได้สารกาแฟ (Green Coffee) ที่มีลักษณะผิวสีเขียวอมฟ้า

2) การทำสารกาแฟโดยวิธีแห้ง (Dry method หรือ Natural method) เป็น วิธีการที่ดำเนินการโดยนำเอาผลกาแฟ (Coffee Cherry) ที่เก็บเกี่ยวมาจากต้นแล้วนำมาตากแดด ประมาณ 15-20 วัน บนลานตากที่สะอาดและได้รับแสงแดดเต็มที่ เกลี่ยให้เสมอกัน และหมั่นเกลี่ยบ่อยครั้ง เมื่อผลแห้งจะมีเสียงของเปลือกกับเมล็ดกระทบกัน จึงนำมาเข้าเครื่องสีกาแฟ (Hulling) แล้วบรรจุในกระสอบที่สะอาด ข้อเสียของวิธีการนี้คือสารกาแฟที่ได้จะมีคุณภาพต่ำกว่าการทำสารกาแฟโดยวิธีหมักเปียก

การคัดเกรดและมาตรฐาน

การคัดเกรดสารกาแฟ (Green coffee) ที่ผ่านเครื่องสีเอากะลาออกแล้ว จึงนำมาคัดขนาดเพื่อแบ่งเกรดโดยใช้ตะแกรงร่อน ขนาดรู 5.5 มิลลิเมตร เพื่อแยกสารกาแฟที่สมบูรณ์ จากสารกาแฟที่แตกหัก รวมถึงสิ่งเจือปนเมล็ดกาแฟที่มีสีดำ (black bean) ซึ่งเกิดจากเชื้อราบางประเภท ใช้ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องที่ใช้แรงเหวี่ยง (Electronic Coffee Sorting Machine) เพื่อแยกสารกาแฟที่ดีออกจากสารกาแฟที่ไม่สมบูรณ์ มาตรฐานการแบ่งเกรดของสารกาแฟอาราบิก้าของไทย

เกรดของสารกาแฟอาราบิก้า เกรด A ขนาด ขนาดของเมล็ดตั้งแต่ 5.5 มิลลิเมตร ขึ้นไปสี สีเขียวอมฟ้าเมล็ดแตกหักมีเมล็ดไม่สมบูรณ์ หรือเมล็ดขนาดเล็กกว่า 5.5 มิลลิเมตร ไม่เกินร้อยละ 13 เมล็ดเสีย มีเมล็ดที่เป็นเชื้อราหรือมีสีผิดปกติ ไม่เกินร้อยละ 1.5 ความชื้น ไม่เกินร้อยละ 13

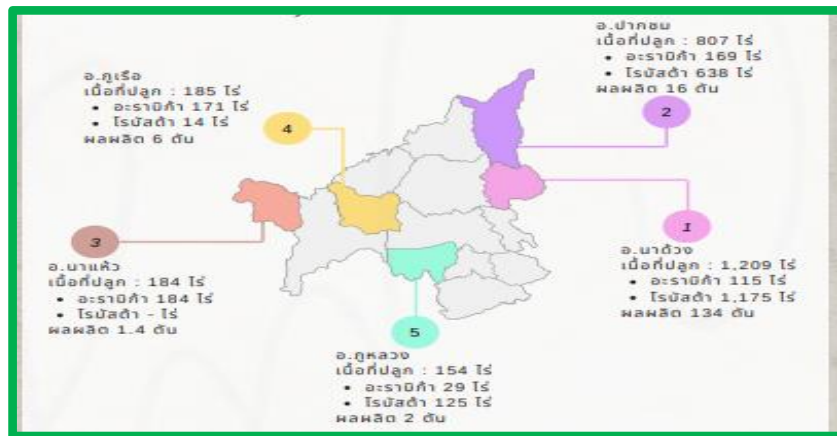
เกรด X – ลักษณะและคุณภาพเหมือน เกรด A ยกเว้นสี ซึ่งจะมีสีแตกต่างไปจากสีเขียวอมฟ้าหรือมีสีน้ำตาลปนแดง
 เกรด Y – ลักษณะเมล็ดแตกหัก หรือเมล็ดกลมเล็ก ๆ (Pea berries) ที่สามารถลอดผ่านตะแกรง ขนาด 12.5 (5.5 มิลลิเมตร) – มีสีเขียวอมฟ้า สิ่งเจือปน ไม่เกิน 0.5% – ความชื้น ไม่เกิน 13% (หมายเหตุ ข้อมูลจาก กรมวิชาการเกษตร)

ปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟทั้งจังหวัดประมาณ 3,266 ไร่ ได้รับมาตรฐานการผลิต (GAP) จำนวน 100 ราย พื้นที่ 880.25 ไร่ เก็บผลผลิตช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม ของทุกปี ช่วงผลผลิตออกมาจะเป็นช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรมีการรวมกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 12 แห่ง และกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ 1 แห่ง ดังนี้

วิสาหกิจชุมชน จำนวน 12 แห่ง ได้แก่

1. กลุ่มกระบอกเงินต้นกล้า ต.ศรีฐาน อ.ภูกระดัง สีนค้ำ “กาแฟโบราณ”
2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟบ้านหนองแคน ม.9 ต.นาด้วง อ.นาด้วง สีนค้ำ “ปลูกกาแฟ”
3. กลุ่มด่านซ้ายพรีเมียมคอฟฟี่ ต.ด่านซ้าย อ.ด่านซ้าย สีนค้ำ “การแปรรูปสินค้ำเกษตรจากพืช”
4. กลุ่มแปรรูปผลผลิตมะคาเดเมีย นัทและไม้ผลบ้านโป่งกวาง ต.ปลาบ่า อ.ภูเรือ สีนค้ำ “แปรรูปมะคาเดเมีย นัท แก้วมังกร ไข่เลี้ยง กาแฟ”
5. ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภูเรือ ต.ลาดค่าง อ.ภูเรือ สีนค้ำ “ปลูกกาแฟพันธุ์อาราบิก้า ตันยางนา มะคาเดเมีย กล้วย โกโก้ มัลเบอร์รี่”
6. กาแฟห้วยลาด ต.สามัคคี อ.ภูเรือ สีนค้ำ “รวบรวมและแปรรูปกาแฟ”
7. ลองเลย ต.แสงภา อ.นาแห้ว สีนค้ำ “การผลิตไม้ผลและแปรรูป”
8. กาแฟเฉยเลย ต.นามาลา อ.นาแห้ว สีนค้ำ “การปลูกกาแฟอาราบิก้า โรบัสต้า /รับซื้อเมล็ด กาแฟมาแปรรูปเชิงเครื่องดื่ม”
9. กาแฟซึ่มดท่าลี่ ต.อาฮี อ.ท่าลี่ สีนค้ำกาแฟพันธุ์อาราบิก้า เพาะเลี้ยงตัวชมดเพื่อกินกาแฟ แปรรูปกาแฟซึ่มด
10. โขงเข้มนครหงษ์ ต.ห้วยบ่อซืน อ.ปากชม สีนค้ำ “รับซื้อผลผลิตกาแฟจากสมาชิก กาแฟคั่วมือรับสีกาแฟแก่สมาชิกกลุ่ม ขยายต้นพันธุ์กาแฟ เครื่องดื่มกาแฟ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านเครื่องดื่ม
11. นครหงษ์นาคา ต.ห้วยพิชัย อ.ปากชม สีนค้ำ “ผลิตเมล็ดกาแฟสารเพื่อจำหน่าย รวบรวมเมล็ดกาแฟจากสมาชิก ผลิตกล้าพันธุ์กาแฟเพื่อจำหน่าย”
12. แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรผางาม ต.ปวนพุ อ.หนองหิน สีนค้ำ “แปรรูปกาแฟ น้ำผลไม้ น้ำอ้อย สมุนไพรแปรรูป ปลูกกาแฟเพื่อจำหน่าย กาแฟคั่วบรรจุซอง”

กลุ่มแปลงใหญ่ 1 แปลง ได้แก่ แปลงใหญ่กาแฟปากชม หมู่ 3 ตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม จังหวัดเลย ประกอบด้วยสมาชิกรวม 97 ราย มีพื้นที่เพาะปลูกกาแฟ 1,054 ไร่ แบ่งเป็นกาแฟโรบัสต้า จำนวน 977 ไร่ และกาแฟอาราบิก้า 77 ไร่

ภาพที่ 7 : แหล่งผลิตกาแฟที่สำคัญของจังหวัดเลย

ปริมาณผลผลิตรวม 170 ตัน (สารกาแฟ) โดย ผลผลิตและสินค้าจากกาแฟในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนมากจำหน่ายผลผลิตในรูปสารกาแฟให้กับโรงงานแปรรูปกาแฟสำเร็จรูป 1) บริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด จังหวัดชุมพร 100 ตัน และ 2) บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะเซลล์ (ประเทศไทย) จำกัด 43 ตัน และร้านกาแฟสดในแต่ละพื้นที่อำเภอ และจังหวัด โดยมีบางส่วนถูกนำไปแปรรูปเป็นเมล็ดกาแฟคั่ว / เมล็ดกาแฟคั่วบด จำหน่ายภายใต้แบรนด์ต่าง ๆ จำนวน 27 ตัน โดยจัดจำหน่าย ในหลายช่องทาง ดังนี้

ตารางที่ 29 ประเภทและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กาแฟของจังหวัดเลย

ที่	ประเภทของสินค้า	ตลาด/ช่องทางการจำหน่าย	ราคาขาย
1	สารกาแฟ	โรงงานแปรรูปกาแฟสำเร็จรูป	68 บาท/กก.
		ร้านกาแฟสด/คาเฟ่	80 – 150 บาท/กก.
2	เมล็ดกาแฟคั่ว	ขายปลีก/ออนไลน์	150 – 700 บาท/กก.
		ร้านกาแฟสด/คาเฟ่	300 – 900 บาท/กก.
3	เมล็ดกาแฟคั่วบด	ขายปลีก/ออนไลน์	150 – 800 บาท/กก.

ประเด็นปัญหา ด้านการผลิต

กาแฟโรบัสตา

- (1) พันธุ์กาแฟโรบัสตาที่เกษตรกรใช้ ไม่ได้ผ่านการคัดเลือกพันธุ์ ทำให้ผลผลิตมีความแปรปรวน ปริมาณผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ศักยภาพด้านการให้ผลผลิตต่ำ
- (2) พื้นที่ปลูกกาแฟโรบัสตาลดลงทุกปี ทำให้ผลผลิตกาแฟมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ ตลอดจนพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- (3) ต้นกาแฟโรบัสตาที่เกษตรกรปลูกส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 25 ปี ให้ผลผลิตต่อเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการตัดแต่งกิ่ง และการตัดพื้ต้นกาแฟเสื่อมโทรม
- (4) ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้ผลกาแฟสุกหลายรุ่น ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการแรงงานเก็บเกี่ยว และมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และยังส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพเมล็ดกาแฟ และขาดแคลนแรงงานในการผลิต
- (5) ปริมาณการผลิตมีความผันผวนตามสภาพภูมิอากาศ
- (6) เกษตรกรขาดเทคโนโลยีการผลิตกาแฟที่เหมาะสม (การจัดการดิน การเกษตรกรรม เครื่องมือเครื่องจักรกล) ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

กาแฟอาราบิกา

- (1) ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลพันธุ์ที่ชัดเจน ทั้งพื้นที่ที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์ จุดเด่นของพันธุ์และปริมาณผลผลิต
- (2) พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง มีผลทำให้การระบาดของโรคและแมลง มีความหลากหลายและรุนแรงมากขึ้นทุกปี ได้แก่วิถีโรคราสนิม มีผลทำให้พันธุ์กาแฟอาราบิกาที่ต้านทานต่อโรคราสนิม เริ่มไม่ต้านทานโรคแอนแทรกคโนส โรคใบไหม และการระบาดของมอดเจาะผลกาแฟ เป็นต้น
- (3) ขาดการจัดการเทคโนโลยีการผลิตที่ดีและเหมาะสม
- (4) เกษตรกรไม่มีการนำเทคโนโลยีการตัดพื้ต้น การเกษตรกรรมจัดการโรคและแมลงไปใช้
- (5) คุณภาพผลผลิตบางส่วนไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากกระบวนการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพ ได้แก่ การเข้าทำลายของมอดเจาะผลกาแฟ เมล็ดมีความชื้นสูง เกิดเชื้อราได้ง่าย ผลผลิตเมล็ดกาแฟบางส่วนมีคุณภาพ เนื่องจากเก็บเมล็ดสุกและไม่สุกปะปนกัน เก็บในกระสอบปุ๋ย เก็บรักษาภายในโรงเก็บไม่ถูกวิธี และขาดแคลนแรงงานในการผลิตและเก็บเกี่ยว
- (6) เมล็ดกาแฟอาราบิกาของไทยขาดอัตลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น มีการปลอมปนเมล็ดกาแฟจากถิ่นอื่น ทำให้ไม่สามารถรักษามาตรฐาน คุณภาพและราคาได้สูงเท่าที่ควร
- (7) มีการลักลอบนำเข้าเมล็ดกาแฟอาราบิกาจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาขายทำกำไรในประเทศไทย โดยไม่ผ่านขั้นตอนการนำเข้าตามกฎหมาย

ด้านการแปรรูป

- (1) การรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ยังขาดการพัฒนาให้ได้มาตรฐานและหลากหลาย
- (2) กลุ่มเกษตรกรขาดเครื่องจักรกลในการแปรรูปที่มีคุณภาพดี ราคาถูก

ด้านการตลาด

- (1) เกษตรกรมีการเข้าถึงข้อมูล ด้านภาวะการตลาดของตลาดโลกน้อย ทำให้ไม่พร้อมในการปรับตัวเพื่อสร้างขีดความสามารถด้านการแข่งขันด้านการผลิตและคุณภาพ
- (2) หากกาแฟมีการเปิดเสรีการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศในกลุ่มอาเซียน จะทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบ เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า
- (3) ผลผลิตกัญชา กาแฟ ชาอัตลักษณ์ที่จะช่วยส่งเสริมการขาย การตลาด การยกระดับคุณภาพกาแฟท้องถิ่นที่จะสามารถเพิ่มคุณค่าในตัวสินค้า เช่น เป็นสินค้าที่ระลึกในพื้นที่นั้นๆ
- (4) ขาดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

- 1) คุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาอุตสาหกรรมกาแฟไทยให้สามารถแข่งขันได้ในโลกการค้าเสรี เนื่องจากไทยมีผลผลิตเมล็ดกาแฟดิบไม่มาก จึงควรเน้น ด้านคุณภาพให้ดีมีมาตรฐาน และการขายไปยังตลาดพรีเมียม ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้นได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเน้นส่งเสริมคุณภาพกาแฟไทยให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ
- 2) สนับสนุนให้เกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ผลิตรายได้ที่ดีมีคุณภาพ พร้อมทั้งช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องการตลาด การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการขยายธุรกิจแฟรนไชส์ให้แก่เกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจพิจารณาดำเนินการ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์กาแฟพื้นเมือง
- 3) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างบริษัทของไทยกับต่างประเทศ เพื่อให้ทราบข้อมูลแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภค เพื่อทำให้อุตสาหกรรมผลิตกาแฟตลอด ทั้งห่วงโซ่อุปทานทราบความต้องการของตลาดและนำไปพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อสร้างรายได้

9. วิเคราะห์สถานการณ์กาแฟจังหวัดเลย

1. จุดแข็ง

- S1 เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟของจังหวัดเลยมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่กาแฟ และมีเกษตรกรผู้นำที่มีลักษณะเป็น “หัวไว ใจสู้” ที่แสวงหาโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟอยู่เสมอ และมีการตั้งเป้าหมายธุรกิจด้านกาแฟอย่างชัดเจน
- S2 สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศของจังหวัดเลย มีความเหมาะสมต่อการปลูกกาแฟ โดยสามารถปลูกกาแฟได้ทั้งพันธุ์โรบัสต้า และพันธุ์อาราบิก้า

2. จุดอ่อน

- W1 การผลิตกาแฟมีต้นทุนที่สูง ตั้งแต่การจัดการดูแลแปลงกาแฟ การแปรรูปผลผลิต และการทำผลิตภัณฑ์กาแฟ
- W2 เกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัดเลยเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบกับพื้นที่ปลูกกาแฟเป็นเชิงเขาทำให้ไม่สามารถดูแลแปลงปลูกได้อย่างทั่วถึง และเกิดภาวะปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เกษตรกรจึงต้องจ้างแรงงานในราคาที่สูงขึ้น
- W3 เกษตรกรยังขาดประสบการณ์และองค์ความรู้ในการจัดการกาแฟให้ครบห่วงโซ่อุปทาน
- W4 ขาดเครื่องจักรที่ทันสมัยในการแปรรูปผลิตภัณฑ์กาแฟ
- W5 ข้อยกีดกันทางการขอใช้พื้นที่ (พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์) ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ และการขอมาตรฐาน

3. โอกาส

- O1 กาแฟของจังหวัดเลยเริ่มเป็นที่รู้จักของคนไทย ประกอบกับผลิตภัณฑ์กาแฟเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและความต้องการของตลาดทั่วประเทศและทั่วโลก ทำให้มีแนวโน้มขยายพื้นที่การผลิต ควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กาแฟจังหวัดเลย
- O2 ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งด้านความรู้ แนวทางการปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นช่องทางที่สำคัญในการจัดจำหน่ายสินค้าในปัจจุบัน
- O3 จังหวัดเลยมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หลายอำเภอ และเป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มระเบียงเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีแนวโน้มพัฒนาการขนส่งได้ในอนาคต
- O4 รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนและมีการจัดทำยุทธศาสตร์กาแฟ ตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้ากาแฟไทย มีการจัดกิจกรรมลงพื้นที่พบปะเกษตรกร รวมถึงการจัดงานนิทรรศการกาแฟต่าง ๆ กระทั่งงานพาดิฉัน เช่น งานแสดงสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม THAIFEX, Thailand Coffee Fest, Chiangmai Coffee Fest

4. อุปสรรค

- T1 การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น โรคใบไหม้ รา น้ำค้าง และมอดเจาะผลกาแฟ
- T2 การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการผลิตเมล็ดกาแฟ ทำให้ผลผลิตกาแฟไม่ได้คุณภาพ และมีปริมาณผลผลิตที่ลดลง
- T3. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชัน ภูเขาสูง และไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้การสนับสนุนของภาครัฐไม่ทั่วถึง

เป้าหมายการพัฒนา

“กาแฟไทยเลยคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์กาแฟ
2. ส่งเสริมและ พัฒนาการผลิตกาแฟให้ได้มาตรฐาน
3. เพิ่มช่องทางการตลาด
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรและกาแฟเพื่อการบริหารจัดการ

เป้าหมาย

1. รักษาผลผลิตกาแฟภายใต้การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. เพิ่มผลผลิตต่อไร่ในสวนเดี่ยว และในสวนผสม
3. ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
4. เพิ่มมูลค่ากาแฟ
5. ขยายพื้นที่การรับรองมาตรฐาน GAP
- 6 กระบวนการผลิตกาแฟมีคุณภาพและได้มาตรฐาน GMP

ตัวชี้วัด

1. รายได้สุทธิของเกษตรกรผู้ปลูกและผลิตกาแฟมีรายได้เพิ่มขึ้น
2. GPP ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น
3. ทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต

เป้าประสงค์การพัฒนา

- ลดต้นทุนการผลิต
- พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน

ตัวชี้วัด

- ร้อยละต้นทุนการผลิตที่ลดลง
- จำนวนแปลง/ร้อยละของแปลง เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (GAP)

แนวทางการพัฒนา

- 1.1 พัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.2 ส่งเสริม และพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดิน
- 1.3 ส่งเสริมและพัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสม
- 1.4 มาตรฐานการผลิต (GAP)
- 1.5 พัฒนากระบวนการผลิต

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม

เป้าประสงค์

- กาแฟพรีเมียม/กาแฟพิเศษ
- สร้างแบรนด์หลัก มีอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด
- สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตกาแฟและวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต
- สร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้เกิดความน่าเชื่อถือ ให้กับผู้บริโภค

ตัวชี้วัด

- ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของกาแฟพรีเมียม/กาแฟพิเศษ
- มีแบรนด์หลักของจังหวัด เป็นสินค้าอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่
- ร้อยละของมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น
- มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ

แนวทางการพัฒนา

- 2.1 ยกระดับการผลิตด้วยเทคโนโลยีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสู่สินค้าเกษตรพรีเมียม/กาแฟพิเศษ
- 2.2 สร้างแบรนด์จังหวัดเลยเป็นแบรนด์หลัก
- 2.3 สร้างอัตลักษณ์/GI
- 2.4 สร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปดอกกาแฟเป็นชาสำหรับขงดื่ม และวัสดุเหลือใช้จากการผลิต
- 2.5 ยกระดับเป็นกาแฟพรีเมียมและกาแฟเกรดพิเศษ
- 2.6 สร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ
- 2.7 สร้าง Story / การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาด้านการตลาด

เป้าประสงค์

- เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่าย
- เกษตรกร/ผู้ประกอบการ จับคู่ค้าโดยตรง
- สร้าง Profile กาแฟเลย
- ประชาสัมพันธ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นที่ของจังหวัด
- สร้างเครือข่ายด้านการตลาด

ตัวชี้วัด

- จำนวนช่องทางและแหล่งจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น
- จำนวนเกษตรกรและผู้ประกอบการจับคู่ค้าโดยตรง
- Profile กาแฟเลย ได้รับการการันตี
- จำนวนครั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านวัฒนธรรมพื้นที่ของจังหวัด
- จำนวนเครือข่ายด้านการตลาดที่เพิ่มมากขึ้น

แนวทางการพัฒนา

- 3.1 การประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด เช่น การใช้วัฒนธรรมพื้นถิ่นของจังหวัดเป็นพรีเซ็นเตอร์ / จัดงานกาแฟเลย
- 3.2 สร้างเครือข่ายผู้ปลูกกาแฟโรงคั่วกาแฟแหล่งจำหน่าย
- 3.3 ส่งเสริมและพัฒนาตลาดออนไลน์
- 3.4 รณรงค์และส่งเสริมการใช้และบริโภคกาแฟของจังหวัดเลย
- 3.5 การจัดทำ MOU/ตลาดซื้อขายล่วงหน้า / จับคู่ค้าโดยตรง
- 3.6 พัฒนาและส่งเสริมการจำหน่ายไปยังตลาดต่างประเทศ
- 3.7 สร้าง Profile กาแฟเลย โดยการจัดส่งเข้าประกวดในงานกาแฟต่าง ๆ ของประเทศ / โลก เพื่อเพิ่มโอกาสและการกระตุ้นคุณภาพ

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ

เป้าประสงค์

- ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่ถูกต้องและทันสมัย
- แสวงหาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด
- นำงานวิจัย นวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนา

ตัวชี้วัด

- มีข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่ถูกต้องและทันสมัย
- จำนวนเครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด
- จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรม ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนา / จำนวนผลิตที่เพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

- 4.1 จัดทำเขตการผลิตกาแฟ ที่เหมาะสม มีศักยภาพการผลิตในพื้นที่ที่มีศักยภาพใหม่ โดยคำนึงถึงสภาพดิน ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ (Zoning)
- 4.2 จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลเกษตรกร ปริมาณพื้นที่การปลูกและปริมาณผลผลิตของจังหวัดให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกทดแทนพืชไร่ (สร้างป่าสร้างรายได้) เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และบริหารจัดการ Demand & Supply เป็นต้น
- 4.3 สร้างความร่วมมือเชื่อมโยงกับ Central Lap (ขอนแก่น) ในการเข้าสู่มาตรฐานการผลิตอีกช่องทาง
- 4.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยวิจัย/นำผลงานวิจัยมาปรับใช้
- 4.5 สร้างความเข้มแข็ง และการบริหารจัดการกลุ่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) ผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของการแปรรูปในจังหวัด และสามารถส่งเข้าอุตสาหกรรมแปรรูปได้
- 3) เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตกาแฟคุณภาพมาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- 4) สามารถพัฒนากาแฟเลยให้มีคุณภาพมาตรฐานในประเทศและต่างประเทศ
- 5) เมล็ดกาแฟและผลิตภัณฑ์กาแฟเป็นที่ยอมรับและเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของตลาดในประเทศและตลาด

ต่างประเทศ

ภาคผนวก

- สรุปตารางแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย “สินค้ากาแฟ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570

สรุปตารางแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่สอดคล้องกับประเด็น
ยุทธศาสตร์ ตามแผนพัฒนาสินค้าเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นของจังหวัดเลย “สินค้ากาแฟ”
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต							
แนวทางการพัฒนา :							
1. พัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก - พัฒนาแหล่งน้ำ/ระบบ กระจายน้ำ							สนง.ทสจ.เลย /สถานีพัฒนา ที่ดินเลย
2. ส่งเสริมและพัฒนาการ ปรับปรุงบำรุงดิน - วิเคราะห์ค่าดินและคำแนะนำ การบริหารจัดการ							สถานีพัฒนา ที่ดินเลย
3. ส่งเสริมและพัฒนาสายพันธุ์ที่ เหมาะสม - ส่งเสริมและพัฒนาสายพันธุ์ที่ มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จังหวัดเลย	1. ปรับเปลี่ยนสายพันธุ์ในแปลง เกษตรกรที่ไม่เหมาะสม 2. อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ผู้ผลิต และเพิ่มศักยภาพการผลิต						สนง.พัฒนา ชุมชนจังหวัด เลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
4. มาตรฐานการผลิตสู่ (GAP) - การเข้าสู่มาตรฐาน / การรับรองมาตรฐาน	1.โครงการการคัดสรรสุดยอด หนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (คัดสรรดาว) 2. การเข้าสู่มาตรฐาน /การรับรอง มาตรฐาน GAP	ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค	-	160,000	-	- ยกระดับมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ประชาสัมพันธ์	ศูนย์วิจัยและ พัฒนาการ เกษตรเลย
5. พัฒนาระบบการผลิต - ยกระดับการผลิตด้วย เทคโนโลยีให้มีคุณภาพได้ มาตรฐานสู่สินค้าเกษตรพรีเมียม - การใช้ระบบ IOT ในการ บริหารจัดการแปลง	- โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้านบัญชี 1 ท้องถิ่น 1 สินค้า - โครงการ Smart Coffee ปลุกให้ ปังด้วย IOT	- สอนแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุน ประกอบอาชีพ 1 ครั้ง - ติดตามการจัดทำบัญชี 1 ครั้ง - ฝึกอบรมเกษตรกร 10 ราย โดยใช้ เทคโนโลยี Handy Sense ในการ บริหารจัดการแปลงกาแฟ ดังนี้ 1) การอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับ การใช้เทคโนโลยี Handy Sense ในการเกษตร 2) การติดตั้งอุปกรณ์แปลงปลูก 3) การเก็บวิเคราะห์ข้อมูลจาก เซนเซอร์ 4) การสร้างเครือข่ายเกษตร อัจฉริยะ	-	4,000	4,000	- เกษตรกรได้รับการพัฒนา ศักยภาพการจัดทำบัญชี (การคิดจุดคุ้มทุน)	สนง.ตรวจ บัญชีสหกรณ์ เลย ศูนย์ส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพ การเกษตร จังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : พัฒนาการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่ม							
แนวทางการพัฒนา :							
1. ยกระดับการผลิตด้วยเทคโนโลยีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสู่สินค้าเกษตรพรีเมียม/กาแฟพิเศษ	โครงการส่งเสริมการผลิต การสร้างมูลค่าและการตลาดสินค้าเกษตร	- ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการประเมินศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้น (Gap analysis) และพัฒนาเอกสารระบบคุณภาพต้นแบบสถานประกอบการมาตรฐาน GMP ให้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการที่ปรึกษาเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง - อบรมและศึกษา ดูงาน โรงงานที่ได้มาตรฐาน GMP - กิจกรรมการจัดนิทรรศการ CUPPING กาแฟ		1,143,200		- เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 ราย มีความรู้ความเข้าใจด้านการแปรรูปและคุณภาพการผลิตกาแฟตามมาตรฐาน GMP - กิจกรรมการ CUPPING กาแฟ 1 ครั้ง	สนง.เกษตรจังหวัดเลย
2. สร้างแบรนด์จังหวัดเลยเป็นแบรนด์หลัก							
3. สร้างอัตลักษณ์ GI	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	- ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพดีเพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์	60,000			- เกษตรกรผู้ผลิตกาแฟจำนวน 50 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกาแฟให้มีคุณภาพ นำสู่การเป็นเกษตรอัตลักษณ์	สนง.เกษตรจังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
4. สร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปดอกกาแฟ เป็นชาขงดื่มและวัสดุเหลือใช้จากการผลิต	โครงการส่งเสริมระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ขนาด 2x2 ม.	ส่งเสริมระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ขนาด 2x2 เมตร ให้กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และเป็นต้นแบบให้เกษตรกร ในจังหวัดได้เรียนรู้เพื่อขยายผล	360,000	360,000	360,000	- มีการใช้ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มขึ้น - ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น	สนง.พลังงาน จังหวัดเลย
5. ยกระดับกาแฟพรีเมียมและกาแฟเกรดพิเศษ							
6. สร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ							
7. สร้าง Story /สร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตร							
ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : พัฒนาด้านการตลาด							
1. สร้างเครือข่ายผู้ปลูก/ แหล่งจำหน่าย - เชื้อโยงเครือข่ายผู้ผลิตและแหล่งจำหน่าย							
2. รณรงค์และส่งเสริมการใช้และบริโภคกาแฟของจังหวัดเลย							สนง.พาณิชย์ จังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
3. การประชาสัมพันธ์ด้าน การตลาด - จัดงานแสดงและจำหน่าย สินค้า	โครงการตลาดนัด คนไทยยิ้มได้ โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการ ผลิต ด้านการค้า และด้านการ บริการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	14 อำเภอ เพื่อส่งเสริมช่องทาง การตลาด กิจกรรม : พัฒนากลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยตรา สัญลักษณ์มาตรฐานสินค้าจังหวัด เลย (Loei the Best) - การประชุมสัมมนา (Work Shop) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการขออนุญาต ใช้ตราสัญลักษณ์มาตรฐานสินค้า จังหวัดเลย(Loei the Best) จำนวน 1 ครั้ง 40 ราย - การสร้างพันธมิตรทางการค้า เชื่อมโยงการค้าและส่งเสริม การตลาดในประเทศ ให้แก่ ผู้ประกอบการสินค้าที่ได้รับ มาตรฐาน ตราสัญลักษณ์มาตรฐาน สินค้าจังหวัดเลย (Loei the Best) และมาตรฐานรับรองจากหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องประเภทอาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย ของใช้ของตกแต่ง และสมุนไพร มีใช้อาหาร จำนวน 1 ครั้ง 40 ราย	200,000 1,000,000	200,000 1,000,000	200,000 1,000,000	-การเพิ่มขึ้นของรายได้ จำหน่าย OTOP - จำนวนผู้ประกอบการที่ ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้ในการผลิตระบบ ตลาดและการบริหารจัดการ ไม่น้อยกว่า 40 ราย - จำนวนตลาดหรือช่อง ทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่ม มากขึ้นอย่างน้อย 1 ช่องทาง หรือ 1 ตลาด - มูลค่าทางการค้า ของสินค้าที่เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์และ ส่งเสริมการตลาดไม่น้อย กว่า 1.5 ล้านบาท	สนง.พัฒนา ชุมชนจังหวัด เลย สนง.พาณิชย์ จังหวัดเลย

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
	โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิต การค้า และการบริการ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	กิจกรรม : ส่งเสริม/ประชาสัมพันธ์ กาแฟเมืองเลย โดยจ้างเหมาจัด กิจกรรมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ กาแฟเมืองเลย เป้าหมาย : กลุ่ม คัสเตอร์กาแฟ ผู้ประกอบการผู้ผลิต กลุ่มวิสาหกิจ ผู้ประกอบการ Biz Club กลุ่ม OTOP	-	500,000	500,000	- จำนวนกลุ่มคัสเตอร์กาแฟ ผู้ประกอบการผู้ผลิต กลุ่มวิสาหกิจ/กลุ่ม OTOP ไม่น้อยกว่า 20 ราย - จำนวนตลาด หรือช่อง ทางการจำหน่ายสินค้า เพิ่มมากขึ้นอย่างน้อย 1 ช่องทางหรือ 1 ตลาด - มูลค่าทางการค้าของ สินค้าที่เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์และ ส่งเสริมการตลาด	สนง.พาณิชย์ จังหวัดเลย
4. ส่งเสริมและพัฒนาตลาด ออนไลน์ - การเพิ่มทักษะความสามารถ ในการดำเนินธุรกิจการตลาด แบบเชิงรุก ตลาดออนไลน์ และตลาดโมเดิร์นเทรด	โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สู่ยุค 4.0	พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ สร้างเครื่องมือ และช่องทาง การตลาด	195,750	195,750	195,750	-การเพิ่มขึ้นของรายได้ จำหน่าย OTOP	สนง.พัฒนา ชุมชนจังหวัด เลย
5. การทำ MOU /ตลาดซื้อขาย ล่วงหน้า/จับคู่ค้าโดยตรง							สนง.พัฒนา ชุมชนจังหวัด เลย

[illegible]

ประเด็นการพัฒนาที่/ แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/โครงการ	สรุปรายละเอียด/เป้าหมาย/ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	งบประมาณ (บาท)			ตัวชี้วัด	หน่วยงาน ดำเนินการ
			2568	2569	2570		
3. สร้างความร่วมมือเชื่อมโยงกับ Central Lap (ขอนแก่น) ในการ เข้าสู่มาตรฐานการผลิต - ร่วมมือเชื่อมโยงการเข้าสู่ มาตรฐานการผลิตกับเครือข่าย และ Central Lap (ขอนแก่น)							สนง. เกษตร จังหวัดเลย / มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ศึกษา วิจัยนำผลงานมาปรับใช้ - ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ งานวิจัยให้เกษตรกรทราบ / จัดทำแปลงต้นแบบ							มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย
5. จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ / กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้าง ความเข้มแข็ง และการบริหาร จัดการกลุ่ม							สนง.สหกรณ์ จังหวัดเลย